

**Комунальний заклад
Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти**

ПРАКТИКУМ З ПРАВОЗНАВСТВА

Збірник завдань

Суми – 2021

Рекомендовано до друку та практичного використання вченою радою
комунального закладу Сумський обласний інститут післядипломної
педагогічної освіти
(Протокол № 7 від 23.06.2021)

Рецензенти:

- Л.О. Гармаш** – учитель правознавства Охтирської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 1 Охтирської міської ради;
- С.В. Драновська** – виконуючий обов'язки завідувача кафедри соціально-гуманітарної освіти комунального закладу Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, кандидат педагогічних наук

Редактор:

- І.В. Удовиченко** – проректор з науково-педагогічної та методичної роботи комунального закладу Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, доктор педагогічних наук, доцент;

Упорядник:

- О.В. Третьякова** – методист з історії та основ правознавства навально-методичного відділу координації освітньої діяльності та професійного розвитку комунального закладу Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

Практикум з правознавства : збірник завдань / упор. О. В. Третьякова ; за ред. І. В. Удовиченко. Суми : НВВ КЗ СОІШПО, 2021. 72 с.

У збірнику представлені завдання для практичної підготовки учнів з питань конституційного, цивільного, сімейного, трудового та кримінального права, розроблені науковцями юридичних факультетів закладів вищої освіти України та впорядковані за тематичними напрямками з метою формування в учнів правової компетентності.

Видання сприятиме підвищенню рівня освіченості та удосконаленню набутих знань учнями під час навчання правознавству в закладах загальної середньої освіти.

Збірник призначений для використання в освітньому процесі під час підготовки до практичних занять з правознавства та підготовки учнів до II, III етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад з правознавства.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
ВИДИ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ	5
Задачі	6
КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО	11
Задачі	12
СІМЕЙНЕ ПРАВО	17
Задачі	19
ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО	26
Задачі	27
СПАДКОВЕ ПРАВО	34
Задачі	35
ТРУДОВЕ ПРАВО	38
Рівняння	39
Задачі	43
КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО	51
Рівняння	53
Задачі	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	64
ДОДАТКИ	68
Додаток А	68
Додаток Б	69
Додаток В	71

ПЕРЕДМОВА

Потреба сьогодення полягає у трансформації змісту освіти, зокрема правової. Сучасна правова освіта, зважаючи на соціальне замовлення, стратегічним завданням визначає формування компетентної у правових відносинах особистості. Шкільна правова освіта має бути спрямована на отримання учнями знань, умінь, навичок, ставлень і ціннісних орієнтацій, що формують їхню адаптивність і мобільність, спроможність ефективно функціонувати в поліваріантному світі, реалізовувати життєві цілі й плани. Формування в учнівської молоді позитивних моральних якостей, поваги до закону та загальноприйнятих норм поведінки в суспільстві, позитивного ставлення до нормативно-правових актів, як законодавчої бази держави, є пріоритетним завданням у навчанні школярів правознавства. Обізнаність у правовому полі є виявом загальної культури людини, сприяє кращому розумінню своїх прав та їх захисту.

Правова освіта має сформувати в учнів громадянські якості, розуміння про право і закон, життєву позицію, правову компетентність, ціннісні орієнтири. Підвищення рівня правових знань учнів можливе за умови системного навчання та виховання на уроках правознавства. Найбільш ефективним методом, що забезпечує виконання цих завдань, є, на нашу думку, розв'язування учнями правових задач, що дає можливість не тільки перевіряти рівень засвоєння старшокласниками теоретичного матеріалу, а й виявляти прогалини у знаннях під час підготовки до Всеукраїнської учнівської олімпіади з правознавства.

Юридичні ситуації (задачи) – одна з форм засвоєння навчального матеріалу, метою якого є поглиблення знань учнів, формування у них умінь, навиків творчого мислення, аналізу та вирішення різноманітних правових ситуацій. Але, найбільш цінним у процесі розв'язування задач є те, що учні мають можливість відслідковувати взаємодію правових норм у конкретних життєвих ситуаціях, навчитися сприймати право саме як систему, а не як механічний набір правових норм.

Завдання дібрані відповідно до навчальної програми з основ правознавства, рекомендованої Міністерством освіти і науки України.

Зміст завдань базується на чинному законодавстві України, зокрема, норм Кримінального права, Сімейного права, Цивільного права, Законів України.

ВИДИ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Відповідальність – особливе соціальне і морально-правове ставлення особи до суспільства, що характеризується виконанням морального обов'язку й дотриманням соціальних норм [36].

Юридична відповідальність – передбачена нормами права міра державного примусу, що її застосовують до особи, яка вчинила правопорушення [35].

Дисциплінарна відповідальність – обов'язок працівника відповідати перед роботодавцем за скоєний ним дисциплінарний проступок і понести дисциплінарні стягнення, передбачені нормами трудового законодавства [36].

Цивільно-правова відповідальність – вид юридичної відповідальності, яка полягає в настанні передбачених законом негативних майнових наслідків для правопорушника [36].

Матеріальна відповідальність – один із видів юридичної відповідальності, що полягає в обов'язку працівника відшкодувати у встановленому законом розмірі та порядку шкоду, заподіяну роботодавцю з вини працівника внаслідок порушення покладених на нього трудових обов'язків [36].

Адміністративна відповідальність – специфічне реагування держави на адміністративне правопорушення, що полягає в застосуванні уповноваженим органом або посадовою особою передбаченого законом стягнення до суб'єкта правопорушення [36].

Кримінальна відповідальність – юридична відповідальність фізичної особи, яка настає за вчинення суспільно-небезпечного діяння, що містить склад злочину [35].

Установіть відповідність між прикладами правопорушень і видами юридичної відповідальності:

Приклади правопорушень	Види юридичної відповідальності
1) куріння в громадських місцях; 2) неправомірна вигода /подарунок (ст. 368 ККУ) 3) пошкодження чужого майна; 4) систематичне невиконання трудових обов'язків.	А. Кримінальна відповідальність; Б. Адміністративна відповідальність; В. Дисциплінарна відповідальність; Г. Матеріальна відповідальність; Д. Цивільно-правова відповідальність.

ЗАДАЧІ

Поміркуйте і розв'яжіть!

1. Громадянин С. потрапив через вікно в будинок жительки В., звідки поцупив гроші та ювелірні прикраси [7].

До якого виду юридичної відповідальності його буде притягнуто?

Як можна кваліфікувати дії громадянина С.?

2. Двоє неповнолітніх 15-річний Дмитро та 16-річний Олександр були затримані працівниками ДАІ, унаслідок порушення правил дорожнього руху, перебуваючи за кермом автомобіля, що належить батькові Олександра.

Свій вчинок хлопці пояснили, що хотіли покататися [7].

Як кваліфікувати дії неповнолітніх?

Чи будуть притягнуті вони до відповідальності?

3. Хлопчик, якому виповнилось 4 роки, грався на подвір'ї поблизу будинку. Раптом на нього напав собака сусіда та покусав його. Господар собаки відмовився відшкодувати моральні збитки та оплатити лікування хлопчика [7].

Як діяти в даній ситуації батькам хлопчика?

4. Група молодиків відпочивала на природі спекотного літнього дня. Залишивши вогнище, вони не змогли його загасити. У результаті пожежі згоріло 2 га лісу [7].

До якого виду відповідальності будуть притягнені молоді люди?

5. Назвіть які види відповідальності мають місце в таких випадках [7]:

А) за скоєння злочину;

Б) у результаті заподіяння шкоди майну;

В) у результаті порушення громадського порядку.

6. Визначте, про які правопорушення йдеться нижче [7]:

А) юнаки вночі викрали коштовності з магазину;

Б) школяр, разом з батьками перейшов вулицю у невстановленому місці;

В) мотоцикліст, проїжджаючи повз автобусну зупинку, вирвав чоловіка кейс і сумку.

Г) група молодих людей о 24.00 год. увімкнула магнітофон на повну потужність.

7. Р. і М. озброївшись ножами, влаштували засідку, збираючись напасти на перехожого з метою пограбування. У цей момент їх затримали працівники міліції [7].

На якій стадії перервані злочинні дії Р. і М.?

Відповідь поясніть.

8. Укажіть який вид правопорушень скоєно [7]:

- А) учень відмовився подати щоденник учителю;
- Б) дівчина не придбала квиток на автобус і була затримана контролером;
- В) хлопець перейшов дорогу на червоне світло;
- Г) старшокласники викрали зі школи ноутбук;
- Д) група молодиків зчинила бійку на вулиці.

9. В автобусі міського маршруту Ви стали свідком такої події: двоє юнаків, розмовляючи так, щоб було чути іншим пасажирам, які знаходились поруч, вживали час від часу брутальні (нецензурні) слова. У відповідь на зауваження одного з пасажирів юнаки почали погрожувати йому («ось зараз на зупинці вийдемо і поговоримо»). Коли автобус зупинився на кінцевій зупинці, до салону зайшли контролери і почали перевіряти наявність проїзних документів. У вищезгаданих юнаків їх не було [7].

Чи вплине на правову оцінку дій юнаків те, що вони: не поступились місцем літній жінці, яка їх про це просила? Уживали нецензурні слова та погрожували пасажирові?

Дайте правову оцінку дій юнаків.

10. 25 березня 2016 року до В., який народився 15 лютого 2000 року, підійшли М. і К. Вони пояснили, що нещодавно повернулися після служби в армії, грошей немає, на роботу ще не влаштувалися. Попросили В. продати на ринку наркотики. При цьому сказали, що В. нічим не ризикує, бо він неповнолітній, а від продажу отримає 15% готівкою. В. з пропозицією погодився, частину товару реалізував, але був затриманий працівниками правоохоронних органів [7].

Чи несе кримінальну відповідальність В.?

Який злочин вчинили М. та К.?

11. 15-річний хлопець у день свого народження побив свою однокласницю за те, що вона не захотіла з ним танцювати, заподіявши потерпілій тілесні ушкодження, що спричинили короткочасну / незначну стійку втрату працездатності?

Чи підлягає хлопець кримінальній відповідальності?

Назвіть не менше ніж сім злочинів, за які несуть кримінальну відповідальність неповнолітні з 14 років [7].

12. Громадянин А., який керував автомобілем «Жигулі» на підставі довіреності, у результаті дорожньо-транспортної пригоди пошкодив новий «Мерседес» [7].

Хто має сплатити збитки: громадянин А., який сидів за кермом «Жигулі» і, порушивши правила дорожнього руху, пошкодив «Мерседес», чи власник «Жигулі» – довіритель?

Що таке довіреність?

На який термін видається довіреність?

13. У міській газеті «Ваш шанс» була надрукована стаття під назвою «Приходьте до них учитися». У статті розповідалося про низький рівень навчання учнів в одній з приватних спеціалізованих шкіл міста, зокрема зазначалося, що випускник школи В., який вивчав англійську мову 11 років, не зміг на вступному іспиті розповісти англійською мовою про свою сім'ю. Стаття завершувалася словами: «Якщо у вас є зайві гроші, то йдіть до них учитися».

Наступного дня після виходу статті всі учні школи були обурені. «У статті немає жодного слова правди, – говорив Сергій, – цей випускник В. провчився у нашому класі півроку і перейшов до іншої школи». «Що тепер робити?» – звернулася до всіх Ольга. «Нашому директорові треба проглянути Цивільний кодекс України і подати позов до суду», – заявив Олег. «А до чого тут Цивільний кодекс України? Я завжди думала, що в ньому містяться лише положення щодо майна», – заперечила Лариса [9].

Як ви вважаєте, чи справді цю ситуацію регулює цивільне право?

14. Наскільки правий був Остап Бендер, коли звертався до громадянина Корейки як «юридична особа» до «юридичної особи»?

Аргументуйте свою відповідь [9].

15. До 14-річного Владислава звернувся 15-річний Олег із проханням дати відеокамеру для проведення відеозапису однієї з шкільних урочистостей. Владислав погодився і дав власну відеокамеру у користування на 6 годин. Однак шкільне свято затягнулося, Олег повертався додому пізно ввечері й тому вирішив залишити відеокамеру в кабінеті інформатики. Уночі відеокамера була викрадена з кабінету [36].

Дайте правовий аналіз ситуації.

16. 16-річний Василь під час відпустки своїх батьків придбав за 8000 гривень у магазині «Компсервіс» комп'ютер. Через два тижні комп'ютер вийшов з ладу не з вини Василя. Коли Василь звернувся до магазину, щоб відповідно до гарантії відремонтували комп'ютер або повернули гроші, йому відповіли, що він сам в усьому винен і, оскільки неповнолітній, то не має права на гарантію [36].

Прокоментуйте ситуацію.

17. Денис залишив дружині Олесі записку про те, що вирішив покінчити життя самогубством. Після цього його ніхто не бачив. Через сім місяців Олеся звернулася до суду із заявою про оголошення Дениса померлим. Суд відмовив у задоволенні заяви [37].

Чи правильне рішення прийняв суд?

Свою відповідь обґрунтуйте.

18. 17-річний Орест, який працював у фірмі «Смайл», більшу частину своєї зарплати пропивав. Він ходив в убогому одязі, зношених черевиках, не мав грошей на ліки, а іноді й на харчі. Батько Ореста давно помер, а самотня мати мала дуже малі доходи. У зв'язку з вищевикладеним вона звернулася із заявою до суду про обмеження її сина у дієздатності. Орест був упевнений у

тому, що він не буде обмежений у дієздатності. По-перше, обмежити у дієздатності можна тільки осіб, які є повністю дієздатними. По-друге, у нього немає сім'ї, яку він ставив би у тяжке матеріальне становище[36].

Дайте оцінку аргументам Ореста.

19. Відомо, що результати творчої та інтелектуальної діяльності є об'єктами цивільних відносин і підлягають правовому захисту. У голові професора Кисельова виникли геніальні наукові ідеї [36].

Чи охороняються наукові ідеї професора Кисельова авторським правом?

20. Приватний підприємець відкрив цех з пошиття спортивних костюмів. Щоб не було проблем з реалізацією товару, кожну річ він наказав прикрашати надписом «adidas» на зразок відомої всім фірми [37].

Що ви можете сказати про винахідливість підприємця?

21. Робітник археологічної експедиції Н. під час розкопок знайшов скарб – горщик із золотими та срібними монетами. Н. передав скарб державним органам зі сподіванням на виплату винагороди. Його товариш Ч. висловив міркування, що знайдений скарб має цілком належати особі, яка його знайшла [36].

А як вважаєте ви?

22. Олена разом зі своїми дочками Галиною (12 років) та Оксаною (10 років) була на утриманні свого чоловіка Юрія. Окрім будинку, вони мали у власності ще й автомобіль «Мерседес». Після загибелі Юрія на роботі Олена опинилася в скрутному матеріальному становищі. Вона ніяк не могла влаштуватися на роботу, оскільки не мала професії, а її старша дочка захворіла на хворобу, що потребувало великих витрат на лікування. Консервативні методи лікування виявилися безрезультатними, і тому з'явилася потреба у проведенні операції, яка дорого коштувала. Оскільки грошей у Олени не було, то вона звернулася до Володимира з проханням про надання позики. Володимир, у свою чергу, запропонував купити в Олени автомобіль, оскільки остання не вміла водити машину. Переживаючи за дочку, Олена уклала договір купівлі-продажу, але за дуже низькою ціною. Операція пройшла успішно, і після того, як Олена вийшла із стресового стану, вона запропонувала Володимиру, щоб він продав їй машину за ту саму ціну, за яку свого часу вона продала її йому. Володимир відмовився, стверджуючи, що договір купівлі-продажу не може передбачати зворотний продаж майна [36].

Чи може Олена повернути собі автомобіль?

Свою відповідь обґрунтуйте .

23. За договором майнового найму Олег передав Валерію корову строком на два роки. Після закінчення строку договору Валерій продовжував користуватися предметом договору. На неодноразові прохання Олега повернути корову він більше ніж півроку не реагував. За цей період корова отелилася. Зрештою, Валерій корову повернув, а теля залишив собі. Олег вимагав віддати йому теля, посилаючись на ч. II ст. 189 Цивільного кодексу

України, згідно з якою плоди належать власникові речі, якщо інше не встановлено договором або законом. Валерій вважав, що теля є його власністю, оскільки, згідно зі ст. 775 Цивільного кодексу України, наймачеві належить право власності на плоди, одержані ним у результаті користування річчю [36].

Дайте правовий аналіз ситуації.

24. Сергій вирішив придбати у магазині лижі. Після того як він оплатив покупку, з'ясувалося, що йому до лиж не видали лижних палиць. Він із цим не погодився і висунув претензії магазину. Йому відповіли, що він може придбати палиці для лиж, але тільки за окрему плату. Працівники магазину пояснили це тим, що деякі покупці не хотіли брати лижні палиці і вимагали відповідного зниження ціни. З того часу в магазині лижі й палиці продаються окремо [36].

Дайте юридичний аналіз ситуації.

25. Андрій, що мав вкрай поганий зір, попросив свого друга Євгена підписати замість нього договір позики на суму 500 грн. Після закінчення обумовленого строку дії договору позикодавець звернувся до позичальника з вимогою про повернення боргу. На це боржник відповів, що він нічого не позичав і кредитор не зможе довести факту укладення договору позики.

Дайте правовий аналіз ситуації. Основи цивільного права [36].

26. Назвіть які правопорушення вчинили фігуранти? Який вид юридичної відповідальності передбачено за такі дії? Чи понесуть указані особи юридичну відповідальність?

А. Марійка (10 років), повертаючись із парку, вибігла на шосе. Її дії спричинили пошкодження автомобіля через маневрування водія.

Б. Віктор (15 років), катаючись на велосипеді, збив перехожого, який травмував руку.

В. Катерина (17 років) поцупила з вітрини магазину дорогі сонцезахисні окуляри.

Г. Валентина (16 років), яка працює на пошті сортувальницею, з поважних причин запізнилася на роботу.

Д. Мар'ян (16 років), сперечаючись з однокласником, штовхнув його. Хлопець упав і зазнав стусу мозку.

Е. Людмила (15 років) назбирала в лісі конвалій, які занесені до Червоної книги України, і торгувала ними в громадському місці.

Є. Троє підлітків (14, 15 і 16 років) увечері зупиняли перехожих на центральному майдані міста й наполегливо просили гроші на утримання безпритульних собак [36].

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО

Конституція – основний закон держави, що закріплює основи життя суспільства і устрою держави [35].

Із Конституції України

Стаття 6. Державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову [1].

Стаття 22. Права і свободи людини і громадянина, закріплені цією Конституцією, не є вичерпними. При прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод [1].

Стаття 55. Права і свободи людини і громадянина захищаються судом. Кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб. Кожен має право звертатися за захистом своїх прав до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Кожному гарантується право звернутись із конституційною скаргою до Конституційного Суду України з підстав, установлених цією Конституцією, та у порядку, визначеному законом. Кожен має право після використання всіх національних засобів юридичного захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна. Кожен має право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань [35].

Стаття 40. Усі мають право направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів, що зобов'язані розглянути звернення і дати обґрунтовану відповідь у встановлений законом строк [1].

Права людини – можливості людини, необхідні їй для існування й розвитку [35].

Громадянство – стійкий правовий зв'язок особи з державою, що передбачає їхні взаємні права та обов'язки [2].

Місцеве самоврядування – право територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста – самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України [35].

ЗАДАЧІ

Поміркуйте і розв'яжіть!

1. Громадянин України С. оскаржив у Окружному адміністративному суді незаконне, на його думку, рішення районної державної адміністрації, яким порушувалися його конституційні права. Суд відмовив гр. С. у задоволенні його адміністративного позову. Це рішення було оскаржене ним в апеляційному, а потім у касаційному порядку, але залишилося без змін. Не погодившись з позицією адміністративного суду, гр. С. подав конституційне звернення до Конституційного Суду України, в якому просив Суд дати офіційне тлумачення Закону України, відповідно до якого було прийнято рішення районної державної адміністрації.

Назвіть форми правового захисту прав людини та громадянина. Підготуйте проект відповідного рішення Конституційного Суду України за результатами розгляду конституційного звернення гр. С. [43].

2. До Окружного адміністративного суду надійшов адміністративний позов про визнання незаконним рішення районної державної адміністрації, яким було затверджено Перелік вулиць та майданів, на яких забороняється проводити мітинги. Розглядаючи цей позов, суддя П. дійшов висновку, що рішення районної державної адміністрації, яке оскаржується, є протиправним. Враховуючи, що ст. 8 Конституції України закріпила принцип верховенства права, суддя П. виніс постанову про задоволення адміністративного позову й визнав рішення районної державної адміністрації протиправним. Аргументуючи своє рішення в мотивувальній частині постанови суду, П. навів цілу низку визначень поняття «право» відомих філософів й правознавців, які, на його думку, підтверджують неправовий характер рішення, що оскаржувалося.

Дайте кваліфікований аналіз описаній вище ситуації [10].

3. Громадянин України П. виїхав за службовим відрядженням до Польщі 22 вересня 2007 року. Через тиждень він повернувся до України. Бажаючи взяти участь у дострокових виборах народних депутатів України, він вирішив перевірити, чи внесено його прізвище до списку виборців. Однак прийшовши на виборчу дільницю, П. дізнався, що його виключили із виборчого списку на підставі даних Державної прикордонної служби як такого, що виїхав за межі України і не повернувся в Україну за 3 дні до дати виборів. З огляду на ці обставини П. вирішив, що дільнична виборча комісія грубо порушила його конституційне право на участь у виборах. Того ж дня він звернувся до районного суду із відповідним позовом. Суддя Н. невідкладно розглянув позов П. і, керуючись принципом верховенства права, а також прямою дією норм Конституції, виніс постанову, відповідно до якої дії дільничної виборчої комісії були визнані неконституційними, а П. мав бути поновлений у виборчому

списку. Розкрийте зміст поняття «верховенство права» як основи конституційного ладу України [43].

Наскільки конституційним є рішення суду?

4. Верховна Рада України за поданням Прем'єр-міністра України більшістю народних депутатів України від її конституційного складу звільнила Лугового з посади Міністра юстиції України. Подання Прем'єр-міністра України було аргументоване неодноразовим порушенням Луговим урядової дисципліни. Останній не погодився зі своїм звільненням, оскільки при цьому не було дотримано норм Кодексу законів про працю України, та звернувся з позовною заявою до адміністративного суду щодо законності його звільнення з займаної посади [33].

Як Ви вважаєте, яке повинен прийняти рішення суд, виходячи з вище наведених фактів та обставин?

5. Власник київського ресторану «Міланська піца», після проходження стажування у кількох ресторанах Італії, розробив свій авторський рецепт піци, який протягом тривалого часу використовував у своєму закладі. Кухар ресторану М. виготовляв піцу за вказаним рецептом. Проте через деякий час він звільнився з роботи, відкрив власну піцерію і почав виготовляти піцу за цим же рецептом. Власник ресторану «Міланська піца» звернувся до суду з позовом до М., в якому просив суд заборонити М. використовувати у своїй піцерії його авторський рецепт піци. Свої позовні вимоги він обґрунтовував тим, що рецепт піци є його конфіденційною інформацією, яку було доведено до відома М. виключно у зв'язку з виконанням ним його професійних обов'язків у ресторані «Міланська піца», а отже, без дозволу власника вона не може використовуватися жодним іншим суб'єктом ні в якому закладі харчування [15].

Які існують види інформації залежно від режиму доступу до неї?

Яким чином власники інформації визначають порядок її використання?

Яке рішення має прийняти суд?

6. До Верховної Ради України було подано проєкт щодо внесення змін до Розділу II Конституції України, а саме виключити такі соціальні права, як право на достатній життєвий рівень, право на житло, право на працю тощо й передбачити право на соціальний захист для людей похилого віку (на гідне та незалежне життя, участь у соціальному та культурному житті) та людей з фізичними вадами (на заходи, призначені для забезпечення їх незалежності, соціальної та професійної інтеграції і участі в суспільному житті). Також запропоновано доповнити нормою наступного змісту: «Держава зобов'язується в індивідуальному порядку і в порядку міжнародної допомоги та співробітництва, зокрема, в економічній і технічній галузях, задіяти усі наявні ресурси і використати можливості для того, щоб поступово забезпечити повне здійснення соціально-економічних прав усіма належними способами» [31].

Наскільки доцільними з конституційної точки зору є такі зміни?

Дайте розгорнуту характеристику другому поколінню прав людини.

7. Основоположник доктрини природних невідчужуваних прав людини Джон Локк основним правом громадян вважав право на життя, свободу та майно. Декларація незалежності США 1776 р. проголосила право на життя, свободу і прагнення до щастя. Французька Декларація прав людини і громадянина 1789 р. основними назвала право на свободу, власність, безпеку та опір пригнобленню. Конституція України 1996 р. у ст. 21 закріпила принцип, згідно з яким права і свободи людини визнані невідчужуваними і непорушними, а право людини на життя – невід'ємним правом кожної людини (ст. 27) [31].

Чи можна всі закріплені в Конституції України права і свободи вважати невідчужуваними, непорушними, природними? Які, на Вашу думку, права людини і громадянина, окрім закріплених у Конституції України, є найбільш актуальними для нашої країни в сучасних умовах?

Своє рішення аргументуйте політичними і юридичними доводами.

8. Консул України у м. Будапешт звернувся до Голови СБУ з інформацією про те, що громадянин України Т. уже більше десяти років постійно проживає в Угорщині і втратив усілякі зв'язки з Україною. При цьому він влаштувався на роботу в органах місцевої влади, а також на громадських засадах виконує обов'язки головного тренера збірної Угорщини з футболу, отримуючи при цьому заробітну плату. Консул вважає, що за таких обставин компетентні органи влади мають прийняти рішення про втрату Т. громадянства України [31].

Чи є підстави для припинення у Т. громадянства України?

Дайте обґрунтовану відповідь та розгорнутий правовий аналіз ситуації.

9. Студенти Педагогічного університету після закриття за ініціативою місцевої влади єдиної у місті наукової бібліотеки звернулися до місцевого суду з позовом про захист належного їм права на спілкування та повноцінний інтелектуальний розвиток. Суддя П. відмовилася прийняти позов, мотивуючи свої дії тим, що Конституція України не передбачає права на спілкування і повноцінний інтелектуальний розвиток громадян України [31].

Дайте юридичний аналіз ситуації. Своєю відповіддю обґрунтуйте, посилаючись на нормативні положення.

10. Отримавши розлучення зі своїм чоловіком, жителька м. Харків П. вирішила виїхати разом із сином на постійне місце проживання до Франції, в якій їй було запропоновано роботу програміста в одній із фірм. Коли вона займалася оформленням документів на виїзд із України, то дізналася, що не може без згоди колишнього чоловіка забрати із собою до Франції сина, якому виповнилося вісім років. Тоді, за порадою адвоката, вона звернулася в місцевий суд Харкова із заявою, в якій просила суд дозволити забрати із собою за кордон сина. Своє прохання вона мотивувала тим, що в Харкові? працює не за спеціальністю, отримує дуже низьку зарплату, а останнім часом у зв'язку з фінансовою і економічною ситуацією в Україні взагалі може втратити роботу.

Нову ж роботу знайти важко. Залишаючись в Україні, вона не в змозі реалізувати положення ст. 48 Конституції України, згідно з яким кожна людина має право на гідний життєвий рівень для себе і своєї сім'ї, що включає достатнє харчування, одяг, житло. Вона також заявила, що без сина поїхати не зможе, а тому порушується її право вільно залишати територію України, закріплене у ст. 33 Конституції України. Суд, посилаючись на ст. 48 Основного Закону, виніс рішення, яким задовольнив заяву позивача [31].

Дайте правовий аналіз рішенню суду та відповідь на наступні питання.

1. Чи може суд у випадку, коли відсутній механізм реалізації відповідного конституційного права, посилатися на норму Конституції безпосередньо?

2. Що являє собою конституційно-правовий механізм реалізації основних прав і свобод громадян?

3. Наявність яких конституційних гарантій дозволить гр. П. реалізувати свої права?

11. Сім'я із Канади Н. перебувала в туристичній поїздці до м. Києва. Оскільки подорож була тривалою, подружжя Н. вирішило віддати своїх неповнолітніх дітей 9 та 11 років на навчання до одного з київських закладів загальної середньої освіти з поглибленим вивченням англійської мови, щоб діти витрачали свій час із користю. Директор закладу загальної середньої освіти погодилася на прохання Н. Під час чергової перевірки навчального закладу інспектор районного управління освіти звернув увагу директора школи на неприпустимість навчання цих дітей у школі. Директор у свою чергу зауважила, що вона правильно вчинила, оскільки сім'я Н. перебуває в Україні на законних підставах, а отже, має усі права, що і громадяни України [32].

Які соціально-економічні права мають іноземці в Україні?

Наскільки правомірним було рішення директора школи?

12. Селищна рада за ініціативою громадян України, які постійно проживають у цьому селищі, що складають більше половини від загальної кількості населення даної адміністративно-правової одиниці, вирішила провести місцевий референдум. На референдум було винесене таке питання: «Ви «за» вихід територіальної громади селища зі складу територіальної громади району та входження її до територіальної громади міста М.?» Районна прокуратура опротестувала це рішення у зв'язку з тим, що воно суперечить чинному законодавству [32].

Чи може питання, що винесене селищною радою на голосування, бути предметом місцевого референдуму?

Які юридичні наслідки матиме такий референдум?

Укажіть, як можуть розвиватися події, якщо громада селища проголосує за вихід територіальної громади зі складу району?

13. Громадянин Німеччини Н., перебуваючи на борту туристичного лайнера, що пришвартувався в одеському порту, скоїв ряд хуліганських дій, що в Україні кваліфікуються як злочин. Дайте юридичний аналіз викладеного факту.

Чи підлягає він кримінальній відповідальності за законодавством України?

Яку відповідальність буде нести громадянин Німеччини N. [11].

14. Особа без громадянства N., знаходячись на території України 5 років, порушила клопотання про прийняття громадянства України. Разом з нею проживає її дитина 14 років, також особа без громадянства [11].

Як вирішити зазначену справу?

До компетенції якого органу належить вирішення даного питання?

До якого органу особа N. повинна була подати заяву про набуття громадянства України?

Як вирішується питання про громадянство дитини?

15. Громадянин України звернувся за захистом права на освіту до Європейського Суду. Європейський Суд відмовився взяти до розгляду заяву громадянина України пояснюючи це тим, що з моменту останнього рішення прийнятого державними органами України пройшло більш ніж 6 місяців [32].

Чи правомірні вимоги громадянина України?

Чи правильні дії Європейського суду з прав людини.

Які нормативні акти регулюють дане питання? Що є підставою відмовити в розгляді справи Європейським Судом з прав людини?

16. В умовах надзвичайного стану в країні Верховна Рада України прийняла рішення, що задля нагальної необхідності запобігання злочинів правоохоронні органи можуть застосовувати тримання особи під вартою як тимчасовий запобіжний захід протягом 4 діб [32].

Дайте юридичний аналіз викладеного факту.

Чи правомірними є дії Верховна Рада України?

Як вирішити дане питання обґрунтуйте?

17. Посадова особа районної державної адміністрації запропонувала власнику приватного підприємства вступити до політичної партії. Після відмови підприємця це зробити йому було відмовлено в пільговому кредиті та не продовжено договір оренди приміщення [32].

Дайте юридичну кваліфікацію даного ситуації.

Яке конституційне право підприємця було порушено?

Які форми захисту своїх прав може використати підприємець?

Які нормативні акти регулюють дане питання?

СІМЕЙНЕ ПРАВО

Сімейне право – сукупність правових норм і принципів, які регулюють та охороняють особисті немайнові й майнові відносини фізичних осіб, що виникають із шлюбу та належності до сім'ї [35].

Відповідно до ст. 3 Сімейного кодексу України сім'ю складають особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки. Правові норми щодо сім'ї містяться в Конституції України, Сімейному кодексі України (СКУ), міжнародних документах. Окрім норм сімейного права, відносини між членами сім'ї регулюють також традиції, мораль, звичаї, релігійні норми [5].

Із Конституції України

Стаття 52. Діти рівні у своїх правах незалежно від походження, а також від того, народжені вони у шлюбі чи поза ним [1].

Сімейний кодекс України

Стаття 22. Шлюбний вік

1. Шлюбний вік для чоловіків та жінок встановлюється у вісімнадцять років.
2. Особи, які бажають зареєструвати шлюб, мають досягти шлюбного віку на день реєстрації шлюбу [5].

Стаття 23. Право на шлюб

1. Право на шлюб мають особи, які досягли шлюбного віку.
2. За заявою особи, яка досягла шістнадцяти років, за рішенням суду їй може бути надано право на шлюб, якщо буде

встановлено, що це відповідає її інтересам [5].

Стаття 24. Добровільність шлюбу

1. Шлюб ґрунтується на вільній згоді жінки та чоловіка. Примушування жінки та чоловіка до шлюбу не допускається [5].

Стаття 25. Одношлюбність

1. Жінка та чоловік можуть одночасно перебувати лише в одному шлюбі [5].

Стаття 26. Особи, які не можуть перебувати у шлюбі між собою

1. У шлюбі між собою не можуть перебувати особи, які є родичами прямої лінії споріднення.
2. У шлюбі між собою не можуть перебувати рідні (повнорідні, неповнорідні) брат і сестра. Повнорідними є брати і сестри, які мають спільних батьків. Неповнорідними є брати і сестри, які мають спільну матір або спільного батька.

3. У шлюбі між собою не можуть перебувати двоюрідні брат та сестра, рідні тітка, дядько та племінник, племінниця.

4. За рішенням суду може бути надане право на шлюб між рідною дитиною усиновлювача та усиновленою ним дитиною, а також між дітьми, які були усиновлені ним.

5. У шлюбі між собою не можуть бути усиновлювач та усиновлена ним дитина [5].

Стаття 141. Рівність прав та обов'язків батьків щодо дитини

1. Мати, батько мають рівні права та обов'язки щодо дитини, незалежно від того, чи перебували вони у шлюбі між собою.

2. Розірвання шлюбу між батьками, проживання їх окремо від дитини не впливає на обсяг їхніх прав і не звільняє від обов'язків щодо дитини [5].

Стаття 142. Рівність прав та обов'язків дітей щодо батьків

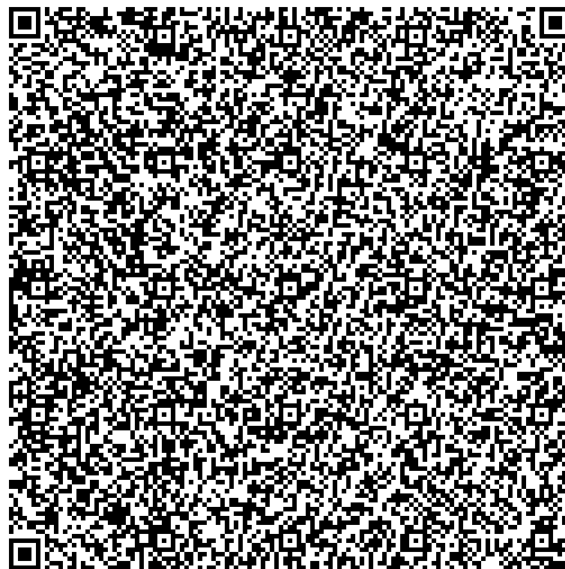
1. Діти мають рівні права та обов'язки щодо батьків, незалежно від того, чи перебували їхні батьки у шлюбі між собою [5].

Стаття 151. Права батьків щодо виховання дитини

1. Батьки мають переважне право перед іншими особами на особисте виховання дитини.

2. Батьки мають право залучати до виховання дитини інших осіб, передавати її на виховання фізичним та юридичним особам.

3. Батьки мають право обирати форми та методи виховання, крім тих, які суперечать закону, моральним засадам суспільства [5].

ЗАДАЧІ

Поміркуйте і розв'яжіть!

1. Громадянин Іванов С.М. та громадянка Федоркіна А.П. подали до місцевого відділу ДРАЦС заяву про одруження. Після визначеного законодавством України терміну реєстрація шлюбу не відбулася так як громадянка Федоркіна А.П. дізналася про те, що її наречений був раніше одружений та має двох малолітніх дітей на яких він зобов'язаний згідно рішення суду виплачувати аліменти.

Іванов С.М. у місцевий суд подав позовну заяву про відшкодування матеріальної шкоди та моральної шкоди, мотивуючи заяву тим, що його сторона готувалася до шлюбу. До позовної заяви було надано підтверджуючі документи [53].

Як повинен вирішити справу місцевий суд згідно Сімейного кодексу України ?

2. Наречені Іванов І.С. та Сидорова О.Я. в терміни визначені ст. 32 Сімейного кодексу України на реєстрацію шлюбу не з'явилися.

Після спливу 3,5 місяців після подачі заяви про реєстрацію шлюбу вони звернулися до того ж відділу державного РАЦС про реєстрацію шлюбу [53].

Як повинен вирішити справу ОРАЦС?

3. При розподілі майна нажитого в шлюбі громадянин В. у суді зазначив, що одержавши заробітну плату він придбав унікальний деревообробний станок для професіональних занять і вважає його особистою власністю.

Наступного разу він придбав холодильник для забезпечення потреб усієї сім'ї і передав його у спільне користування. На його думку холодильник стає спільною сумісною власністю подружжя та має бути розділений [56].

Як повинен вирішити спір суд?

4. Валентина, якій 16 років, чекає на дитину. Батьком майбутньої дитини вона вважає Миколу, якому 20 років. Микола не бажає укласти шлюб із Валентиною, яка звернулася до відділу ДРАЦС з проханням вплинути на Миколу[49].

Чи може бути задоволене прохання Валентини?

Як ви вважаєте, чи буде укладено цей шлюб? Чому?

5. Батьки 13-річної Лариси розлучилися. Дівчинка живе з мамою, але вона не дозволяє дочці спілкуватись з батьком. Лариса хоче жити з батьком та своїми дідусям і бабусею.

Чи може бути переглянуте рішення суду? Відповідь обґрунтуйте [48].

6. Батьки 14-річної Світлани позбавлені батьківських прав. Над нею було встановлено піклування [49].

Чи правильне рішення було прийнято?

7. 20-річний Г. та 18-річна А. подали заяву про укладення шлюбу до органу РАЦСу. Проте у 20-річного Г. відсутня прописка у паспорті. Орган РАЦСу відмовив у реєстрації шлюбу через відсутність прописки у 20-річного Г. [48].

Чи правильно вчинив орган РАЦСу?

Чи можна оформити шлюб за відсутності одного з тих, хто вступає у шлюб? Хто вправі змінити термін реєстрації шлюбу?

8. Батько покинув сім'ю, у якій двоє неповнолітніх дітей. Протягом всього часу, доки діти стали повнолітніми, він ухилявся від сплати аліментів [49].

Чи може батько розраховувати на допомогу дітей, коли він досягне пенсійного віку? Відповідь пояснити.

9. Громадяни В. і Ю. вирішили укласти шлюбний контракт. Умови контракту вони сформулювали самостійно, узгодивши їх між собою. Нотаріально контракт оформлений не був [49].

Чи має він юридичну силу?

10. Громадяни М. і С. вирішили зареєструвати свій шлюб у церкві [49].

Чи буде мати цей обряд юридичну силу?

11. 23-річного Сергія суд визнав недієздатним внаслідок душевної хвороби [49].

Чи має право він одружитися? Чому?

12. 20-річний Антон повідомив батьків, що має намір укласти шлюб з Ольгою. Батьки заперечили, мотивуючи тим, що Ольга молода, до того ж, лише півроку тому отримала паспорт [61].

Чи можуть Антон та Ольга, зваживши на вік, згідно зі шлюбно-сімейним законодавством України укласти офіційно шлюб?

Які юридичні дії необхідно виконати Антону та Ользі для укладення шлюбу?

13. У молодого подружжя народилася дитина.

Як визначатиметься громадянство дитини у таких випадках:

– дитина народилася за межами України. Батьки на момент народження дитини перебували у громадянстві України;

– батьки дитини у різному громадянстві, мати на момент народження дитини перебувала у громадянстві України і постійно проживала у цей час на території України;

– батьки постійно проживали за межами України. Батько дитини є громадянином України, а мати – громадянкою іншої держави? [61]

14. Натова та Попов зареєстрували шлюб. Через два роки, навчаючись у ВЗО в іншому місті, Попов познайомився з Онишко і теж зареєстрував з нею шлюб. Ще через рік Натова народила дитину. Оскільки Попов матеріально не допомагав, вона звернулась до суду з позовом про стягнення аліментів на утримання дитини.

Натомість Онишко звернулась із заявою до відділу ДРАЦС за місцем свого проживання про анулювання актового запису про шлюб Попова та Натової, зазначивши, що вони фактично припинили шлюбні відносини і їх шлюб уже три роки є недійсним.

Дайте правову оцінку ситуації [56].

15. Соловей і Романова зареєстрували шлюб. Через деякий час Соловей дізнався, що дружина має двох дітей від попереднього шлюбу. Соловей звернувся до суду з позовом про визнання шлюбу недійсним за підставою відсутності його вільної згоди на укладення шлюбу з Романовою.

Дайте правову оцінку ситуації [56].

16. Таврій зареєстрував шлюб зі Івановою. Через рік він звернувся до суду з позовом про визнання шлюбу недійсним за підставою його фіктивності. Свої позовні вимоги він мотивував тим, що Іванова уклала шлюб з корисливих мотивів. Зокрема, вона не бажає працювати та вимагає від Таврія її повного утримання. Народжувати дитину Іванова теж не бажає.

Дайте правову оцінку ситуації [56].

17. Андрієв у 2012 році звернувся з позовом до Андрієвої про розірвання шлюбу та поділ набутого за час шлюбу майна, зокрема, автомобіля Opel. Андрієва вважала, що ця машина не повинна включатися до складу спільного майна подружжя, оскільки була виділена їй на роботі як передовику виробництва у 2000 році за пільговою ціною, що складала на той час одну четверту її реальної вартості.

Андрієв у суді пояснив, що кошти на оплату пільгової вартості автомобіля позичав у банку на своє ім'я і борг виплачувався ним. Андрієва запропонувала виплатити чоловікові половину сплаченої у 2000 році суми. Водійські права були лише у Андрієва [56].

Яке рішення має винести суд ?

18. Подружжя Карпових розірвало шлюб у 2003 році, однак, продовжувало проживати спільно, вести спільне господарство, у 2004 році у них народилася донька. У 2011 році Карпова звернулась до суду з позовом до Карпова про поділ квартири, набутої в 2002 році, а також земельної ділянки, придбаної теж з чоловіком у 2006 році.

Суд відмовив в задоволенні вимоги про поділ майна, мотивуючи тим, що з моменту винесення рішення суду про розірвання шлюбу минуло більше трьох років [56].

Чи обґрунтоване рішення суду? Вирішіть спір.

19. Жінка звернулася до суду з позовом до свого чоловіка про поділ майна. Позивачка зазначила, що автомобіль, який відповідач придбав до реєстрації шлюбу, був старий і на його ремонт було витрачено коштів значно більше, ніж він коштував на час придбання. Тому його слід визнати спільною власністю подружжя і внести до об'єктів, які підлягають поділу. Суд відмовив позивачці у задоволенні її вимог, мотивуючи це тим, що автомобіль належав відповідачу до укладення шлюбу, а тому є його особистою власністю і поділу не підлягає [56].

Проаналізуйте судові рішення. Охарактеризуйте основні поняття згідно чинного законодавства.

20. Громадянки В. шлюбний вік за її заявою знижено судом до 15 років (ст. 23 ч. 2 СКУ), вона одружилася з громадянином Р. У зв'язку з цим сім'я переїхала до чоловіка в місто. Старий будинок, у якому проживала до того В. окремо від батьків і який отримала у спадщину від дідуся, вона продала громадянці А. за невелику суму. Батьки В., довідавшись про це, заявили вимогу анулювати угоду, мотивуючи це тим, що В. – неповнолітня, їх згоди на продаж не отримано, а сума, що їй сплатила А., не відповідає справжній вартості будинку. В. відмовилась від анулювання угоди, мотивуючи це тим, що вона отримала будинок у спадок від дідуся і батьки не мають права вказувати як їй чинити [44].

Хто правий у цій ситуації?

Який обсяг дієздатності у неповнолітньої особи, яка одружилася?

21. У лютому 2017 р. до юридичної консультації звернулася громадянка Лещенко. Вона розповіла, що одружилася з Ніколаєнком у січні 2013 року. На початку сумісного життя чоловік був уважний до неї, дарував квіти, вони часто відвідували театр, музеї, ходили в гості. Але потім чоловік, на думку Лещенко, став приділяти їй менше уваги, вважаючи за краще проводити вільний час зі своїми друзями, без неї. Лещенко просила пояснити їй, чи може вона правовими засобами примусити чоловіка ставитися до неї як і раніше, у перший рік шлюбу. Стосовно іншого до чоловіка претензій немає: зарплату віддає, алкоголем не зловживає, скандалів у сім'ї нема. Розірвати шлюб Лещенко не бажає [47].

Яку відповідь у такій ситуації можна було б дати Лещенко?

Які відносини регулюються сімейним законодавством?

22. Громадянка Жукова зареєструвала шлюб з громадянином Івановим у червні 2017 року. У квітні 2018 р. до суду був направлений позов прокурора про визнання шлюбу між Жуковою та Івановим недійсним. Свої вимоги прокурор мотивував тим, що у 2016 р. Іванов зареєстрував шлюб з громадянкою Вакуленко, який до цього часу не розірвали. Під час реєстрації шлюбу Жуковою Іванов приховав від неї цю обставину. Відмітки в паспорті громадянина Іванова про перший шлюб не було. Паспорт Іванов отримав 2017 року у зв'язку з втратою і під час його видачі в ньому не була зроблена відмітка про шлюб [47].

Який принцип сімейного права був порушений громадянином Івановим при укладанні шлюбу з громадянкою Жуковою? Норми якого закону підлягають застосуванню в цьому випадку? Чи має право прокурор вимагати визнання шлюбу недійсним у цій ситуації?

23. Подружжя Онишко перебували у зареєстрованому шлюбі протягом 10 років і мали від шлюбу двох дітей. Проте внаслідок зловживання алкогольними напоями чоловік часто наносив дружині тілесні ушкодження. Після чергового побиття дружина звернулася до суду з позовом про розірвання шлюбу. У суді чоловік щиро розкався і пообіцяв, що змінить свою поведінку. Суд ухвалою надав подружжю 2 місяці для примирення. Однак через півроку чоловік знову почав пиячити і дружина вимушена була знову звернутись до суду [50].

Якими принципами повинен керуватися суд при вирішенні справи?

24. Громадяни Прокопенко С. і Пух Т. протягом трьох років проживали в одній квартирі та вели спільне господарство. Під час спільного проживання через рік у них народився син. Після народження дитини Пух Т. почав систематично зникати з дому, і вихованням дитини займалася мати. Вона працювала директором приватного підприємства, а тому коштів на проживання та на все необхідне вистачало. Згодом на власні кошти Прокопенко С. купила дачу та автомобіль. Дізнавшись про це, Пух Т. заявив, що бажає постійно проживати з нею та сином. На це вона відповіла, що після всього не бажає мати з ним нічого спільного і з того часу вони почали жити окремо. Однак через два роки Прокопенко С. звернулася до суду з позовом про стягнення з Пуха Т. аліментів на утримання дитини [50].

Які способи захисту своїх прав можуть використовувати Прокопенко С. та Пух Т.?

При вирішенні задачі розгляньте усі можливі ситуації:

– позов Прокопенко С. до Пуха Т. про стягнення аліментів, якщо Пух Т. записаний батьком дитини;

– позов Пуха Т. про розподіл майна між ним та Прокопенко С., оскільки вони протягом трьох років перебували у фактичних шлюбних відносинах;

– позов Прокопенко С. до Пуха Т. про стягнення коштів на утримання.

25. Після розлучення Іщук більше чотирьох років не ставила питання про стягнення з колишнього чоловіка аліментів на утримання неповнолітнього сина, оскільки мала високий дохід за місцем роботи в комерційному банку і не потребувала матеріальної допомоги. Проте 2018 р. після ліквідації банку вона стала безробітною і попросила Іщука виплачувати їй щомісяця по 1500 грн на утримання сина. Протягом трьох місяців Іщук під різними приводами ухилявся від вирішення цього питання, а потім прямо відмовився укласти договір про виплату аліментів у добровільному порядку. На погрозу дружини звернутися до суду він також не прореагував, заявивши, що необхідно було подати позовну заяву про це протягом року після розірвання шлюбу, а тепер вона вже не буде

задоволена з формальних причин (у зв'язку із закінченням встановлених законом строків) [47].

Як слід вчинити Іщук у ситуації, що склалася?

Чи встановлений СК строк позовної давності для стягнення аліментів?

26. До суду з позовом про розірвання шлюбу з Миколенко Т. звернувся Миколенко П., одночасно він просив передати йому на виховання двох дітей – восьми та шести років, оскільки його дружина вже більше року не займається їхнім вихованням. У судовому засіданні Миколенко Т. не заперечувала проти розірвання шлюбу, але просила дітей передати їй, пояснивши, що пішла з сім'ї і не виховувала цей час дітей через неприємні стосунки з чоловіком. Окрім того, позивач усіляко перешкоджав їй у можливості бачитися з дітьми і проводити з ними час. Миколенко Т. просила суд залишити за нею після розірвання шлюбу прізвище чоловіка, проти чого він категорично заперечував [47].

Якими критеріями повинен керуватися суд при вирішенні питання про дітей? Чи має юридичне значення заперечення Миколенка П. проти залишення відповідачці його прізвища?

27. До державної реєстрації шлюбу подружжя Короленків не уклало шлюбного договору. Проте після реєстрації шлюбу на вимогу чоловіка Короленко підписала зобов'язання ніколи не працювати лікарем, хоча має відповідну медичну освіту, а займатися веденням домашнього господарства та вихованням дітей. Через декілька років Короленко порушила це зобов'язання і влаштувалася на роботу в поліклініку за фахом. Чоловік Короленко звернувся в юридичну консультацію з проханням роз'яснити, які правові заходи можуть бути вжиті стосовно його дружини, яка порушила дану нею обіцянку [47].

Яку відповідь нададуть Короленку в юридичній консультації?

28. При поділі спільного майна подружжя Волкових суд ухвалив рішення про виключення зі складу майна, що підлягає поділу, швейного устаткування (професійної швейної машини та оверлока фірми «Пафф») і передання його дружині, оскільки вона є швачкою за фахом. Одночасно чоловіку була присуджена відповідна компенсація згідно з його часткою в загальному майні подружжя [47].

Поясніть, чи правильне рішення ухвалив суд?

29. Подружжя Петрових під час укладання шлюбного договору вирішило відмовитися від обов'язку щодо взаємного утримання у разі розірвання шлюбу, встановивши, що аліментних зобов'язань один перед одним у них не буде, незалежно від підстав розлучення. Проте нотаріус відмовився засвідчити їхній шлюбний договір, заявивши, що він не відповідає вимогам закону [50]

].

Дайте оцінку діям нотаріуса.

Чи має право подружжя під час укладання шлюбного договору передбачати відмову від взаємної матеріальної підтримки у разі розірвання шлюбу?

30. У суд звернулася Полянська С. з проханням вирішити суперечку між нею та її чоловіком з приводу визначення права власності на автомобіль. Полянська С. пояснила, що автомобіль був подарований їй батьками на 25-річчя. Договір був оформлений згідно з вимогами цивільного законодавства. Але позивачка керувати автомобілем не вміла, тому це за довіреністю став робити її чоловік. Він також став поліпшувати стан машини: поміняв сидіння, двигун, купив магнітолу. Через деякий час Полянська С. розірвала шлюб, але чоловік став вимагати відшкодувати йому всі витрати, які пов'язані з автомобілем. Жінка на це заперечує, бо вважає автомобіль своєю особистою власністю [47].

Дайте правову оцінку ситуації?

31. Громадяни Тимофєєва Л. і Демидов Ю. проживали разом і вели спільне господарство без реєстрації шлюбу декілька років. Потім між ними виник конфлікт, стосунки погіршилися і вони стали проживати окремо. Через деякий час Тимофєєва Л. звернулася до суду з позовом про поділ спільно нажитого майна (земельна ділянка, телевізор, холодильник, меблі) [47].

Яким чином необхідно вирішити дану справу?

32. Бондаренко Т. звернувся до суду з позовом про поділ квартири. У позові він зазначив, що квартиру хоч і придбано під час перебування у шлюбі, однак половину коштів на її придбання надав він, а половину – його батьки. Тому він вимагав передати квартиру саме йому і заперечував проти її поділу [47].

Чи підлягає позов задоволенню?

Чи враховується судом зазначена умова при вирішенні цього питання?

Яким чином Бондаренко Т. може отримати квартиру в натурі?

33. Кравченко звернулася до суду з проханням повернути 5-річного сина Антона для постійного проживання з нею. Батько хлопчика незаконно утримує його в селі у своїх батьків, мотивуючи своє рішення тим, що тут чисте повітря, екологічне харчування, піклування дідуся та бабусі, що тільки в селі хлопчик виросте справжнім чоловіком. Мати хлопчика надала суду висновок опікунської ради про те, що дитина повинна проживати з матір'ю. Суддя вислухав хлопчика, який у суді сказав, що хоче жити і з татом, і з мамою [55].

Яке рішення прийме суд?

34. 22-річний Максим звернувся до суду з позовом про призначення опікуном двох п'ятирічних сестер – близнюків, своїх племінниць. Два місяці тому їхні батьки (брат позивача та невістка) загинули в автомобільній катастрофі. Рішенням опікунської ради дітей відправлено на виховання до дитячого будинку. Позивач наполягає на поверненні племінниць у сім'ю бабусі та дядька. Відповідач, робітник опікунської ради, заявила, що рішення про виховання дівчаток у дитячому будинку було прийнято після обстеження матеріальних і побутових умов життя позивача. Вона підкреслила, що проживає він із матір'ю у двокімнатній квартирі, сам є студентом 4-го курсу університету, а у дитячому будинку працюють фахівці, які нададуть сиротам виховання [58].

Яке рішення має прийняти суд?

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО

Цивільне право – сукупність цивільно-правових норм, які регулюють на засадах юридичної рівності та диспозитивності відносини власності, товарно-грошові відносини, підстави набуття і порядок реалізації та захисту цивільних прав і обов'язків фізичними та юридичними особами, з метою задоволення матеріальних та духовних потреб громадян [35].

Відповідно до ст. 1 Цивільного кодексу України цивільне законодавство регулює особисті немайнові та майнові відносини [6].

Цивільна правоздатність – здатність особи мати цивільні права й обов'язки, встановлені Конституцією України та Цивільним кодексом України [35].

Цивільна дієздатність фізичної особи – її здатність своїми діями набувати цивільних прав і самостійно їх здійснювати, а також створювати для себе цивільні обов'язки, самостійно виконувати їх і відповідати перед законом у разі невиконання [35].

Правочин – дія особи, спрямована на набуття, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків [35].

Види правочинів: односторонні (заповіт, прийняття спадщини, обіцянка винагороди) та двосторонні (договір купівлі – продажу, договір дарування, договір найму (оренди), договір позики) [6].

Об'єктами цивільних відносин є матеріальні об'єкти (речі, майно, підприємство, гроші та валютні цінності, цінні папери) та нематеріальні об'єкти (результати інтелектуальної творчої діяльності, інформація, особисті немайнові блага – здоров'я, життя, честь, гідність, ділова репутація) [6].

Суб'єктами цивільних відносин є фізична (людина як суб'єкт цивільних правовідносин, має цивільну правоздатність і дієздатність) та юридична (організація як суб'єкт цивільних правовідносин, наділена цивільною правоздатністю і дієздатністю) особи [35].

Цивільний кодекс України

Стаття 33. Цивільна відповідальність неповнолітньої особи

1. Неповнолітня особа особисто несе відповідальність за порушення договору, укладеного нею самостійно відповідно до закону.

2. Неповнолітня особа особисто несе відповідальність за порушення договору, укладеного за згодою батьків (усиновлювачів), піклувальника. Якщо у неповнолітньої особи недостатньо майна для відшкодування збитків, додаткову відповідальність несуть її батьки (усиновлювачі) або піклувальник [6].

ЗАДАЧІ

Поміркуйте і розв'яжіть!

1. У засобах масової інформації громадяни Іванов В.А. знайшов недостовірну інформацію про його бізнес яка на його переконання могла б нашкодити його діловій репутації.

На вияснення причин і деталей подання такої інформації пройшло один рік і два місяці.

Громадянин Іванов вирішив подати позовну заяву до суду про скасування недостовірної інформації через ЗМІ [53].

Що повинен відповісти адвокат на прохання про позовну заяву?

2. Громадянин Чекалкін якому виповнилося 14 років звернувся з заявою до відділу реєстрації актів цивільного стану про зміну прізвища мотивуючи своє прохання знуцанням над ним у закладі загальної середньої освіти.

Начальник відділу громадянинові Чекалкіну в вирішенні його заяви відмовив [53]. Яку аргументовану відповідь повинен надати громадянину Чекалкіну начальник органу РАЦС згідно Цивільного кодексу України?

3. Шістнадцятирічний громадянин Матюхін В.В. звернувся до начальника Мелітопольського міськрайонного управління юстиції відділу ДРАЦС з заявою про зміну прізвища, ім'я та по батькові.

Начальник відділу частково громадянину Матюхіну В.В. відмовив у задоволенні його заяви. Аргументуйте відповідь начальника відділу ДРАЦС згідно Цивільного кодексу України [53].

4. Громадянин С. випасаючи свою худобу в лісі Мелітопольського району знайшов в кущах біля річки автомобіль Таврія з розбитим лівим склом. Це дало йому привід упевнитися в угоні цього автомобіля.

Громадянин С. повідомив про знахідку районний відділ поліції та діждавшись працівників поліції передав їм знахідку [53].

Яка подальша доля знайденого автомобіля згідно Цивільного законодавства України?

5. Громадянин Петров В.В., копаючи погріб у себе на земельній ділянці, знайшов горщик з мідними та срібними монетами 1 тисячоліття до нашої ери, які є пам'яткою історії та культури. Він негайно повідомив про знахідку місцеву поліцію та органи місцевої державної влади [53].

Чи має право Петров на винагороду, якщо право власності на цей скарб набуває за законом держава і якщо так то в якому розмірі?

6. Власник трикімнатної квартири на першому поверсі 5 поверхового будинку який знаходиться на території міста самочинно добудував до квартири пристройку в розмірі 25 м². Начальник житлово-комунального господарства № 5 попередив власника квартири про порушення законодавства України про

забудову території міста та рекомендував йому привести дії по узаконенню самочинного будівництва [53].

Чи можливе узаконення самочинного будівництва? Як на законних підставах вирішується дане питання?

7. Громадянин Іванов, маючи намір займатися підприємницькою діяльністю надав Державному реєстратору за місцем проживання документи, а саме:

- заяву;
- паспорт громадянина України;
- копію довідки про включення заявника до Державного реєстру фізичних осіб-платників податків та інших обов'язкових платежів;
- довідку про відсутність судимості;
- копію квитанції про сплату реєстраційного збору.

Державний реєстратор, прийнявши та перевіrivши надані документи через 5 робочих дні надав громадянину Іванову свідоцтво про державну реєстрацію яким засвідчив факт набуття статусу підприємця фізичною особою та вніс відповідний запис до Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців [53].

Прокоментуйте дії Державного реєстратора та правильність прийнятих ним рішень.

8. Студент К., якому виповнилось 17 років, на отриману стипендію придбав у магазині велосипед, який потім обміняв у П. на мисливського собаку. Батько К., дізнавшись про обмін, почав вимагати у П. повернення велосипеда. Коли останній відмовився, батько К. звернувся до суду з позовом до П. щодо визнання договору міни недійсним. Одночасно батько К. просив суд надати йому право отримувати стипендію сина та розпоряджатись нею, оскільки син витрачає її не на придбання книг і навчальних посібників, а на купівлю непотрібних речей. У вимогах батькові К. було відмовлено [42].

Нормами якої галузі права регулюються вказані відносини?

Чи є підстави для оскарження рішення суду?

9. Шістнадцятирічний Олексій на зароблені гроші придбав магнітофон, але потім вирішив продати його та купити велосипед [59].

Чи міг він зробити першу покупку самостійно?

Чи необхідний дозвіл батьків для продажу магнітофона?

Які права має особа при частковій дієздатності?

10. Громадянин К. склав заповіт, в якому все своє майно залишив матері. Окрім матері у нього залишилися дочка та син, який є інвалідом II групи [62].

Чи отримає мати майно? Яку частину майна вона отримала б, якби спадкування майна відбулося б за кордоном?

11. 15 серпня 2000 року в газеті «Вістря» опублікована стаття громадянина Яковенка С.Г., яка має назву «Широкий розмах підприємця». Викладені в статті факти не відповідають дійсності. Зокрема, в ній говориться,

що громадянин Степенко А.А. займався діяльністю, пов'язаною із вивезенням кольорових металів за межі України. Степенко А.А. відразу звернувся з листом до редакції газети «Вістря» та автора статті, в якому спростував факти, подані у публікації. Однак редакція газети та автор статті на прохання Степенка А.А. спростувати факти, що не відповідають дійсності і ганьблять його ділову репутацію, не зреагували і навіть не вибачились [56].

Як громадянин Степенко А.А. вирішив захистити свою честь, гідність та ділову репутацію? Як би ви поводитися за подібних обставин?

12. Дідусь заповів неповнолітній онуці коштовні коштовності. Її батьки на власний розсуд, унаслідок скрутного матеріального становища сім'ї вирішили продати коштовності [58].

Чи мали вони право це робити? Відповідь обґрунтуйте.

13. Неповнолітній В., 13 років, має свій власний рахунок у банку [58].

З якого віку він матиме право розпорядитися цими коштами?

Хто має право розпоряджатися вкладом В. на даний момент?

14. Григоренко Ігор, 14 січня 2000 року народження, з 6 травня 2016 року, на час перебування батьків у закордонному відрядженні, залишився під наглядом бабусі. 11 травня на пропозицію сусіда Остапенка І. він продав Остапенку І. за 3000 гривень планшет. Повернувшись із відрядження, батьки дізналися про це і запропонували Остапенку І. добровільно відмовитися від незаконної угоди і повернути їм планшет в обмін на сплачену ним суму. Спочатку Остапенко І. не давав однозначної відповіді, а потім категорично відмовився, про що повідомив письмово [51].

Чи мав право неповнолітній Григоренко І. укласти угоду з Остапенком І.? Які юридичні дії повинні здійснити батьки Григоренка після остаточної відмови І. Остапенка повернути їм планшет?

Спрогнозуйте, чи буде повернено планшет сім'ї Григоренків.

15. 15 травня 2015 року помер Овчаренко В.С.. Після його смерті відкрилася спадщина, яка складалася з житлового будинку та допоміжної господарської будівлі. Дане майно перейшло у володіння сина Овчаренка В.В., який фактично прийняв спадщину. Після смерті спадкодавця син провів ремонтні роботи, у т. ч. збудував новий дах будинку, сплачував комунальні послуги. Проте Овчаренко В.В. у встановлений строк не звернувся до нотаріальних органів за одержанням свідоцтва про право на спадщину. Нотаріальна контора відмовила йому у видачі свідоцтва про право на спадщину [41].

Чому нотаріальна контора відмовила Овчаренку В.В. у видачі свідоцтва про право на спадщину?

Які юридичні дії слід зробити Овчаренку В.В., щоб отримати свідоцтво про право на спадщину?

16. Бондаренко А.В. протягом останніх років почав зловживати спиртними напоями, чинити хуліганські дії, виносити з квартири речі, одяг, продавати їх. Заробітну плату витрачав на придбання спиртних напоїв, грошей у сім'ю майже не приносив. Дружина Бондаренка А.В. отримувала заробітну плату, якої було недостатньо для утримання двох дітей – трирічного сина і п'ятирічної доньки, а також матері чоловіка. Окрім того, вона змушена витрачати гроші на утримання чоловіка. Ураховуючи, що чоловік зловживає спиртними напоями, ставить свою сім'ю у тяжке матеріальне становище, дружина звернулася до райвідділу поліції із заявою про визнання Бондаренка А.В. обмеженим у дієздатності [60].

Знайдіть і виправте помилку, допущену в тексті.

У яких випадках громадянин може бути обмежений у дієздатності?

Назвіть правові наслідки, які настануть для Бондаренка А.В. у разі визнання його обмежено дієздатним.

17. Федоренку С.П. минуло 85 років. Він часто перебуває на лікуванні у психоневрологічній лікарні, оскільки хворий на хронічне психічне захворювання. Через хворобу він не може розуміти значення своїх дій, керувати ними, а отже, потребує піклування. Члени його сім'ї звернулися до органів опіки та піклування з проханням визнати Федоренка С.П. недієздатним [60].

Знайдіть і виправте допущені у тексті помилки.

У яких випадках громадянин може бути визнаний недієздатним?

Які правові наслідки настануть для Федоренка С.П. у разі визнання його недієздатним?

18. 15 травня 2015 року Антоненко А.С. позичив у Остапчука Л.І. за розпискою 1000 гривень і зобов'язався повернути зазначену суму 1 січня 2016 року. У зазначений термін Антоненко А.С. боргу не повернув. На пропозицію про добровільну сплату боргів не відповів, а 15 травня 2016 р. надіслав листа Остапчуку Л.І., в якому відмовився сплатити позику [60].

Які юридичні дії повинен виконати Остапчук Л.І., щоб повернути борг за договором позики?

19. 20 жовтня 2020 року була залита квартира Олійника І.О. з вини Кравченко Н.О., яка проживає поверхом вище. Вона залишила відкритими крани водопостачання. Вина Кравченко Н.О. встановлена комісією. У результаті залиття квартири Олійнику І.О. завдана матеріальна шкода: зіпсований паркет підлоги на 80%, втратили товарний вигляд на 30% килимові покриття. Квартира потребує відновлювального ремонту. Приблизна загальна вартість завданої матеріальної шкоди становить 2 тис. гривень [60].

Чи повинна Кравченко Н.О. відшкодувати заподіяну шкоду Олійнику І.О.? Що слід розуміти під шкодою, яка підлягає відшкодуванню? Куди повинен звернутися Олійник І.О. щодо відшкодування заподіяної шкоди?

20. 18 жовтня 2018 року в магазині «Славутич» Мироненко В.В. купив радіоприймач «Рига-350», за який сплатив 300 гривень. Підприємство-виготовлювач гарантувало якість даної речі протягом 12 місяців з дня її придбання. Через тиждень після придбання радіоприймача Мироненко В.В. виявив, що той не працює від мережі постійного струму. Усунути виявлені недоліки у гарантійній майстерні неможливо у зв'язку з відсутністю необхідних радіодеталей. Оскільки дефекти придбаної речі виявлені у період гарантійного строку, Мироненко В.В. звернувся до магазину, де придбав його, з проханням замінити радіоприймач на аналогічний належної якості. Магазин відмовив йому, не пояснюючи причин [60].

Чи має Мироненко В.В. право вимагати від магазину заміни радіоприймача на аналогічний належної якості?

Яким нормативним актом слід скористатися Мироненку В.В. для захисту свого права?

Протягом якого терміну Мироненко В.В. може вимагати від магазину заміни радіоприймача на аналогічний належної якості?

21. 25 грудня 2008 р. на запрошення Григорія відсвяткувати із ним день народження прийшов Михайло. У присутності гостей Михайло урочисто подарував Григорію 2 тис. гривень. При цьому слід зазначити, що всі гості бачили, як Михайло вийняв із конверта чотири грошові знаки номіналом по 500 грн. кожний. 27 грудня дружина Михайла, дізнавшись про зроблений Григорію подарунок, влаштувала скандал і поставила вимогу перед чоловіком про повернення назад грошей. Вона вважала, що гроші можна повернути, оскільки договір дарування валютних цінностей укладено у неналежній формі. У зв'язку з тим, що на вимогу Михайла Григорій відмовився повернути гроші, перший звернувся до суду з позовом, у якому вимагав примусити Григорія до повернення грошей, як таких, які були отримані за недійсним (нікчемним) договором дарування. У свою чергу Григорій звернувся до суду з позовом, у якому просив суд визнати договір дарування валютних цінностей дійсним [17].

Дайте правовий аналіз ситуації. Яке рішення повинен прийняти суд?

22. 15-річна Світлана на зароблені під час літніх канікул гроші купила собі золоті сережки, на отримані в дарунок від бабусі гроші купила золоту каблучку. Через деякий час вона продала сережки своїй подрузі – 18-річній Ользі. Батьки Світлани, дізнавшись про це, звернулися з позовом про визнання всіх правочинів недійсними [53].

Дайте правову оцінку ситуації.

Яке рішення повинен винести суд?

23. 12-річний Микола брав участь у кінозйомках, за що одержав винагороду в сумі 5000 гривень. На ці кошти він самостійно купив домашній кінотеатр. Однак батьки вирішили, що ці витрати не є доцільними, і звернулися до магазину з вимогою прийняти покупку та повернути гроші. Дайте правову оцінку ситуації. Визначте види та обсяг цивільної дієздатності Миколи [39].

Які наслідки укладання правочинів малолітніми?

Чи зміниться рішення, якщо про вчинення правочину батьки дізналися через півроку після купівлі кінотеатру?

24. 13-річний Віктор отримав у дарунок від бабусі планшет. Через 2 місяці він, за згодою бабусі, обміняв планшет на відеокамеру, яку сусід Сергій, 17-річного віку, мав, привезену з-за кордону батьком. Але батько Сергія, дізнавшись про це, почав вимагати від сина повернути планшет і забрати відеокамеру, мотивуючи це відсутністю своєї згоди на обмін. Але Сергій та Віктор не погоджувалися, аргументуючи це тим, що планшет – дарунок бабусі, а вона дала згоду на обмін [53].

Хто тут правий? Як вирішиться дана ситуація згідно чинного законодавства?

25. Учні училища під час перерви грали у футбол. Від удару м'яча 15-річним М. було розбито вікно кафе «Рута». Дрібне скло потрапило у страви, що готувалися на кухні кафе. У зв'язку з відмовою М. відшкодувати збитки адміністрація кафе звернулася до суду з позовом про відшкодування нанесених збитків (вартості розбитого скла, роботу по встановленню шибок, витрати на приготування зіпсованих страв) [41].

Як може вирішити суд?

26. Пенсіонер К. самотньо проживав у м. Коростені, мав будинок, присадибну ділянку, мотоцикл та інші речі. Потрапивши в автомобільну аварію, К. отримав струс мозку і часто скаржився на головний біль. Незабаром він продав своє майно за заниженими цінами та переїхав жити до своєї сестри. Донька К. звернулася до покупців з вимогою повернути майно, оскільки, за її поясненнями, батько після перенесеної травми став недієздатним [41].

Наскільки правомірні вимоги доньки К.?

27. Збираючись подорожувати Сергій Т. купив у магазині 10 банок м'ясних консервів. Але наступного дня, пакуючи консерви, хлопець виявив, що банки здуті. Вважаючи продукти недоброякісними, він звернувся до магазину з вимогою обміняти консерви [41].

Доведіть, що вимога покупця Сергія Т. є законною.

28. Громадянин Н. здав до хімчистки своє зимове пальто із штучного хутра. Коли через два тижні він отримав замовлення, виявилось, що пальто після чистки непридатне до використання, бо тканина підкладки не витримала хімічної обробки. На вимогу Н. відшкодувати збитки адміністрація хімчистки відмовила, мотивуючи це відсутністю своєї вини у тому, що сталося [41].

Доведіть, що вимоги Н. справедливі.

29. 14-річний учень під час шкільної перерви із хуліганських мотивів пошкодив шкільне майно, чим заподіяв школі певної матеріальної шкоди. Правопорушник заявив, що він може відшкодувати лише незначну суму за рахунок грошей, що заробив під час канікул на сільгоспроботах. Керівництво школи заявило позов до його батьків з вимогою відшкодувати разом з сином у

повному розмірі збитки, заподіяні школі. Батьки учня відмовились це зробити, посилаючись на те, що за поведінку сина в школі вони ніякої матеріальної відповідальності не несуть [41].

Як у даному випадку правильно може бути вирішене питання про відшкодування збитків школі? Чи несуть батьки субсидіарну (додаткову) матеріальну відповідальність разом з неповнолітніми своїми дітьми і за яких умов? Чи може бути притягнений до кримінальної відповідальності учень?

30. Студент фармацевтичного училища, 15-річний І., узяв на човновій станції напрокат човен вартістю 250 грн. У призначений час І. човен не повернув, пояснивши, що його вкрали, коли він купався. Адміністрація станції звернулась в юридичну консультацію за роз'ясненням щодо того, чи буде нести матеріальну відповідальність І. та в якому розмірі [41].

Яка ваша думка з цього приводу?

31. У процесі розгляду судової справи було з'ясовано, що між Гнатом та Іваном сталась суперечка, у процесі якої Іван, погрожуючи Гнатові нанесенням тілесних ушкоджень його дружині, заволодів його мотоциклом. Незабаром між зазначеними громадянами був укладений договір купівлі-продажу мотоцикла, за яким Іван сплатив Гнатові суму, яка не відповідає дійсній вартості транспортного засобу – 400 грн. На судовому засіданні Гнат пояснив суду, що погодився на підписання такої угоди для того, щоб уникнути неприємностей з боку Івана [41].

Наскільки правомірною можна вважати дану угоду та які наслідки її укладення?

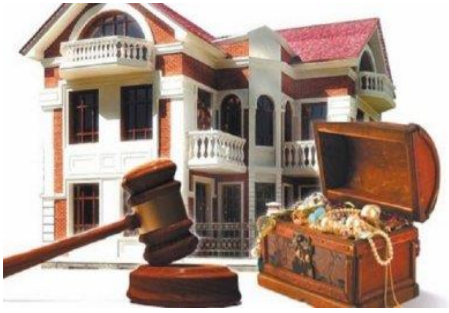
32. 19 квітня 2003 року на конференції керівників підприємств між директором ТОВ «Акація» та виконавчим директором ТОВ «Ластівка» в усній формі було укладено угоду щодо придбання ТОВ «Акація» у ТОВ «Ластівка» автозапчастин на загальну суму 8000 грн. Згідно з домовленістю покупець мав здійснити повну передоплату. ТОВ «Акація» перерахувало визначену суму коштів на розрахунковий рахунок ТОВ «Ластівка», однак останнє відмовилось від поставки автозапчастин і повернуло гроші ТОВ «Акація». Керівництво ТОВ «Акація» стало вимагати від ТОВ «Ластівка» виконання укладеної 19 квітня 2003 року угоди [41].

Наскільки правомірні вимоги ТОВ «Акація»?

33. Учні 9 класу Микола та Тарас, проходячи ввечері повз закритий магазин, помітили пожежу, що виникла всередині приміщення. Микола, розбивши вітрину, почав гасити пожежу, збиваючи полум'я курткою, а Тарас викликав пожежних та кинувся на допомогу. Під час гасіння пожежі Тарас збив з вітрини сервіз, який при цьому розбився. Під час гасіння було пошкоджено також куртку Миколи. Пізніше адміністрація магазину звернулася з вимогою до Миколи та Тараса відшкодувати вартість вітрини та сервізу, вважаючи, що ці втрати стали наслідком некваліфікованих дій підлітків [62].

Яке рішення має бути прийнятим?

СПАДКОВЕ ПРАВО

Спадкове право являє собою сукупність правових норм, що встановлюють порядок переходу прав та обов'язків померлої особи (спадкодавця) за правом спадкування до однієї або кількох осіб (спадкоємців) [51].

Книга 6. Спадкове право (ст. 1206-1308)

Стаття 1217. Види спадкування

Спадкування здійснюється за заповітом або за законом.

Спадкування може бути двох видів: за заповітом або за законом. У разі спадкування за заповітом воля спадкодавця виражається у заповіті. При спадкуванні за законом воно відбувається незалежно від волі спадкодавця і можливе тоді, коли спадкодавець взагалі не висловив свого бажання певним чином розпорядитися своїм майном на випадок смерті або

коли його бажання є юридичне недійсним [52].

Стаття 1223. Право на спадкування

1. Право на спадкування мають особи, визначені у заповіті.

2. У разі відсутності заповіту, визнання його недійсним, неприйняття спадщини або відмови від її прийняття спадкоємцями за заповітом, а також у разі неохоплення заповітом усієї спадщини право на спадкування за законом одержують особи, визначені у статтях 1261-1265 цього Кодексу.

3. Право на спадкування виникає у день відкриття спадщини [52].

Стаття 1302. Поняття спадкового договору

Спадковий договір – договір, за яким одна сторона (набувач) зобов'язується виконати розпорядження другої сторони (відчужувача) і у випадку його смерті набуває право власності на майно відчужувача.

Предмет договору – майно, яке переходить у власність набувача у випадку смерті відчужувача. Предметом договору можуть бути індивідуально визначені речі (колекція картин, цінна бібліотека) і визначені родовими ознаками, рухоме і нерухоме майно (квартира, будинок, дача, земельна ділянка, автомобіль), де б воно не знаходилися.

Зміст договору – ті умови, з приводу яких сторони дійшли угоди [52].

ЗАДАЧІ

Поміркуйте і розв'яжіть!

1. 20 січня 2005 року померла громадянка Степанова Ніна Іванівна. З заявою про прийняття спадщини та видачу свідоцтва про право на спадщину звернулася дочка померлої Ольга і троє онуків (дітей померлого у 2003 році сина Степанової Н.І. Юрія) [16].

Прокоментуйте хто має право на спадщину і на яку частку.

2. Власник квартири та житлового будинку Мороз І.К. заповів квартиру Зембійській Л.М. 10 жовтня 2005 року Мороз І.К. помер. Вартість квартири на час відкриття спадщини становила 30 тисяч гривень, вартість житлового будинку становила 100 тисяч гривень. 10 березня 2006 року до нотаріальної контори за місцем відкриття спадщини з заявами про прийняття спадщини з'явилися п'ять дітей Мороза І.К., двоє з яких – непрацездатні за віком [16].

Визначте частку кожного спадкоємця в спадковому майні.

3. Горбатенко І.П. заповів усе своє майно (1/2 частину житлового будинку, квартиру, земельну ділянку) Рудницькій О.С.

Після смерті Горбатенка І.П. за оформленням спадкових прав до нотаріальної контори звернулись Рудницька О.С. та непрацездатні дружина спадкодавця та онук, батьки якого загинули в автомобільній катастрофі раніше ніж помер Горбатенко І.П. [18].

Визначте частку кожного спадкоємця в спадковому майні.

4. Після смерті 18 грудня 2005 року Онопрієнка Г.К. залишилось спадкове майно: земельна ділянка та розташований на ній житловий будинок. Онопрієнком Г.К. при житті був складений заповіт на житловий будинок на двох дочок. До нотаріуса за оформленням спадкових прав звернулись дві доньки Онопрієнка Г.К. – спадкоємиці за заповітом і дружина – непрацездатна за віком [18].

Які свідоцтва і на які частки спадкового майна будуть видані нотаріусом ?

5. Спадкоємцями за законом померлого Ковальчука А.П. є його дружина, мати і донька від першого шлюбу. Заповіт відсутній. Спадковим майном є 1/2 частина квартири і 1/2 частина автомобіля. До нотаріальної контори звернулись мати та донька померлого, які не в змозі надати правовстановлювальні документи на майно, оскільки вони знаходяться у дружини померлого [16].

Які дії нотаріуса ?

6. Войтов В.В. заповів належний йому житловий будинок своїм дітям. У заповіті перший поверх будинку передавався у спадок дочці, а другий поверх – синові. Після смерті заповідача в нотаріальну контору за оформленням спадщини звернулись син, дочка та онук (інвалід III групи) Войтова В.В. [16].

Яке свідоцтво про право на спадщину має видати нотаріус?

7. 2 січня 2004 року помер Слободян Л.О. не отримавши на заводі заробітну плату за останні три місяці. Слободян Л.О. був самотнім і проживав сам у приватизованій квартирі. До нотаріальної контори звернувся двоюрідній брат померлого з заявою про видачу йому свідоцтва про право на спадщину на квартиру та вищевказану заробітну плату [34].

Прокоментуйте ситуацію.

8. Спадкодавець згідно заповіту залишив усе своє майно дочці. Після його смерті залишились дружина пенсійного віку та два сини, один з яких інвалід. Дружина в заяві про видачу свідоцтва про право на спадщину зазначила, що їх з чоловіком майно належало їм на праві спільної сумісної власності [34].

Хто і яку частку від спадщини отримає?

9. Громадянин М. помер у м. Житомирі, де мешкав останні роки життя. Після його смерті залишилося спадкове майно, яке складалося з квартири у м. Донецьку, грошових внесків в Ощадбанках м. Житомира та м. Донецька, земельної ділянки у м. Суми [35].

Ким будуть видаватися свідоцтва про право на спадщину.

Які особливості видачі цих свідоцтв?

10. 2 січня 2006 року помер громадянин Петренко, після смерті якого залишилось спадкове майно у вигляді квартири в м. Донецьку. До нотаріальної контори звернувся гр. Науменко, який є онуком двоюрідної сестри спадкодавця, з заявою про прийняття спадщини [34].

Чи належить гр. Науменко до черги спадкоємців за законом.

В якому разі він може одержати свідоцтво про право на спадщину?

11. Між громадянин Осьовим О.Г. та Колотюк П.О. був укладений договір дарування автомобіля. Внаслідок недоліку подарованого автомобіля був травмований Чалий А.К. [28].

Що мав роз'яснити нотаріус при посвідченні вказаного договору?

12. Громадянин М. уклав з СК «Дністер» договір змішаного страхування, за яким одержувачем страхових сум на випадок смерті був призначений його батько громадянин О.

У січні 2008 року громадянин М. загинув у автокатастрофі. У червні 2008 року до громадянина О. з вимогою про повернення наданого померлому кредиту у розмірі 350 тисяч гривень звернувся банк. У вимозі зазначалося, що, оскільки страхова компанія виплатила громадянину О. страхову суму, то останній зобов'язаний нести відповідальність за боргами спадкодавців як особа, що прийняла спадщину [28].

Дайте правову оцінку ситуації.

Які особливості спадкування страхових сум та вкладів у кредитних установах?

13. 11 травня 2014 року для посвідчення договору купівлі-продажу земельної ділянки для підсобного сільського господарства до нотаріуса звернувся громадянин С. – продавець та релігійна організація «Г.» – покупець. Сторони пояснили, що в квітні цього року С. уже продав «Г.» прилеглу до цієї земельну ділянку для обслуговування житлового будинку, а зараз оформив необхідні документи та продає другу земельну ділянку. Ознайомившись з представленими документами нотаріус помітив відсутність документу про сплату податку та рецензії на експертну грошову оцінку. Звіт про оціночну вартість складений 10 лютого 2014 року, а витяг з Державного земельного кадастру – 11 лютого 2014 року [28].

Які дії нотаріуса?

14. 13 грудня 2013 року помер Коваль І.І., не отримавши пенсію за грудень 2013 року. Спадкодавець проживав самотньо у приватизованій квартирі. До нотаріальної контори звернулася сестра спадкодавця із заявою про прийняття спадщини та видачі їй свідоцтва про право на спадщину на квартиру та недоодержану пенсію до спливу шестимісячного терміну з дня відкриття спадщини. Прокоментуйте ситуацію [19].

15. Після смерті 01 лютого 2006 року гр. Т. спадкоємцями за заповітом на квартиру є гр. Ж та гр. Ф, які не є спадкоємцями за законом. Спадкоємцями за законом є дружина померлого, інвалід II групи, 1928 року народження, та дочка померлого, 1954 року народження. Усі спадкоємці, як за законом так і за заповітом звернулися за одержанням свідоцтва про право на спадщину [19].

Хто і в яких частках буде спадкувати майно, яке складається з квартири, яка раніше була подарована заповідачу його батьком?

ТРУДОВЕ ПРАВО

Трудове право – галузь права, система правових норм, які регулюють власне трудові (це суспільні відносини, засновані на укладеному трудовому договорі) і тісно пов'язані з ними відносини [38].

Трудові відносини – врегульовані законодавством, колективними трудовими договорами відносини, що виникають в суспільному виробництві в конкретному трудовому колективі [35].

Трудовий договір – угода між працівником і власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом чи фізичною особою, за якою працівник зобов'язується виконувати роботу, визначену цією угодою, з підляганням внутрішньому трудовому розпорядкові, а власник підприємства, установи, організації або уповноважений ним орган чи фізична особа зобов'язується виплачувати працівникові заробітну плату і забезпечувати умови праці, необхідні для виконання роботи, передбачені законодавством про працю, колективним договором і угодою сторін [3].

Контракт – особлива форма трудового договору, у якій строк його дії, права, обов'язки та відповідальність сторін, умови матеріального забезпечення та організації праці, а також умови розірвання договору можуть встановлюватися угодою сторін [3].

Колективний договір – нормативний акт, що регулює трудові, соціально-економічні відносини між власником та працівниками [35].

Трудові спори – неврегульовані шляхом безпосередніх переговорів суперечності між працівником (колективом працівників) і власником підприємства (уповноваженим ним органом) з приводу застосування норм трудового законодавства, а також встановлення нових чи зміни існуючих умов праці [38].

Із Конституції України

Стаття 43. Кожен має право на належні, безпечні і здорові умови праці. Використання праці жінок і неповнолітніх на небезпечних для їхнього здоров'я роботах забороняється [1].

Із Кодексу законів про працю України

Стаття 187. Права неповнолітніх у трудових правовідносинах. Неповнолітні, тобто особи, що не досягли вісімнадцяти років, у трудових правовідносинах прирівнюються у правах до повнолітніх, а в галузі охорони праці, робочого часу, відпусток та деяких інших умов праці користуються пільгами, встановленими законодавством України [3].

РІВНЯННЯ

Розв'яжіть рівняння

(📖 Замість знаку питання «?» поставте знак $>$, $<$ або $=$):

1. $(A + B + V - \Gamma) : (\Gamma + D) + \text{Ж} ? 3 \times \text{Є}$, де :

A – нормальна тривалість робочого часу працівників не може перевищувати A годин на тиждень. (Кодекс законів про працю України, ст. 50).

B, V – жінки, що мають дітей віком від B до V років або дітей-інвалідів, не можуть залучатися до надурочних робіт або направлятися у відрядження без їх згоди.

(Кодекс законів про працю України, ст. 177).

Γ – кількість додаткових підстав розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця з окремими категоріями працівників за певних умов. (Кодекс законів про працю України, ст. 41).

Γ, D – заробітна плата виплачується працівникам регулярно в робочі дні в строки, встановлені у колективному договорі, але не рідше Γ (разів) на місяць через проміжок часу, що не перевищує D календарних днів. (Закон України «Про оплату праці», ст. 24)

Ж – заробітна плата працівникам за час відпустки виплачується не пізніше, ніж за Ж (днів) до її початку. (Закон України «Про відпустки», ст. 21)

3 – працівник може звернутися до комісії по трудових спорах у строк 3 (місяців) з дня, коли він дізнався або повинен був дізнатися про порушення свого права, а у спорах про виплату належної йому заробітної плати – без обмеження будь-яким строком. (Кодекс законів про працю України, ст. 225).

Є – молодим громадянам (віком від 15 до 28 років) після закінчення або припинення навчання у загальноосвітніх, професійних навчально-виховних і вищих навчальних закладах, завершення професійної підготовки і перепідготовки, а також після звільнення зі строкової військової або альтернативної (невійськової) служби надається перше робоче місце на строк не менше Є років. (Кодекс законів про працю України, ст. 197) [13].

2. $A : (B + V) + \Gamma \times \Gamma ? D + \text{Ж} - 3 - \text{Є}$, де:

A – надурочні роботи не повинні перевищувати для кожного працівника чотирьох годин протягом двох днів підряд і A годин на рік. (Кодекс законів про працю України, ст. 65).

B – щорічна основна відпустка надається працівникам тривалістю не менш як B (календарних днів) за відпрацьований робочий рік, який відлічується з дня укладення трудового договору. (Кодекс законів про працю України, ст. 75).

V – для працівників, зайнятих на роботах з шкідливими умовами праці, встановлюється скорочена тривалість робочого часу – не більш як V годин на тиждень. (Кодекс законів про працю України, ст. 51).

Г, Г – рішення комісії по трудових спорах підлягає виконанню роботодавцем у Г – денний строк по закінченні Г днів, передбачених на його оскарження. (Кодекс законів про працю України, ст. 229).

Д, Ж – при кожній виплаті заробітної плати загальний розмір усіх відрахувань не може перевищувати Д відсотків, а в окремих випадках (окрім відрахувань аліментів на дітей та відбування виправних робіт) Ж відсотків заробітної плати, яка належить до виплати працівникові. (Кодекс законів про працю України, ст. 128).

З – забороняється залучати працівників молодше З років до нічних, надурочних робіт і робіт у вихідні дні. (Кодекс законів про працю України, ст. 192).

Є – про нові або зміну діючих умов оплати праці в бік погіршення роботодавець повинен повідомити працівника не пізніше як за Є (місяців) до їх запровадження або зміни. (Закон України «Про оплату праці», ст.29) [13].

3. А : Б x В + Г ? Г –Д, де:

А – тривалість щотижневого безперервного відпочинку повинна бути не менш як А (годин). (Кодекс законів про працю України, ст. 70).

Б – право працівника на щорічну відпустку повної тривалості у перший рік роботи надається після закінчення Б місяців безперервної роботи на даному підприємстві, в установі, організації. (Кодекс законів про працю України, ст. 79).

В, Г – працівник може звернутися з заявою про вирішення трудового спору безпосередньо до районного, районного у місті, міського чи міськрайонного суду в В (місячний) строк з дня, коли він дізнався або повинен був дізнатися про порушення свого права, а у справах про звільнення – у Г (місячний) строк з дня вручення копії наказу про звільнення або з дня видачі трудової книжки. (Кодекс законів про працю України, ст. 233).

Г – за бажанням працівника частина щорічної відпустки замінюється грошовою компенсацією. При цьому тривалість наданої працівникові щорічної та додаткових відпусток не повинна бути менше ніж, Г (календарних днів). (Кодекс законів про працю України, ст. 83).

Д – за порушення трудової дисципліни до працівника може бути застосовано лише один з Д (кількість) заходів дисциплінарного стягнення. (Кодекс законів про працю України, ст. 147) [13].

4. Доведіть рівність: (А - Б) : В – Г x Г = Д, де:

А – комісія по трудових спорах обирається загальними зборами (конференцією) трудового колективу підприємства, установи, організації з числом працюючих не менш як А чоловік. (Кодекс законів про працю України, ст. 223).

Б – трудові книжки ведуться на всіх працівників, які працюють на підприємстві, в установі, організації або у фізичної особи понад Б днів. (Кодекс законів про працю України, ст. 48).

В – працівник має право розірвати трудовий договір, укладений на невизначений строк, попередивши про це власника або уповноважений ним орган письмово за В тижні. (Кодекс законів про працю України, ст. 38).

Г – роботодавець має право розірвати трудовий договір за власною ініціативою не пізніше як через Г (місяців) з дня одержання згоди профкому. (Кодекс законів про працю України, ст. 43).

Г – прогулом вважається відсутність на роботі більше Г годин протягом робочого дня. (Кодекс законів про працю України, ст. 40).

Д – роботодавець повинен попередити про наступне звільнення працівника персонально не пізніше ніж за Д (місяці). (Кодекс законів про працю України, ст. 49-2) [13].

5. А – (Б + В + Г) : Д + Г ? (Ж + З) : Є, де:

А – профком розглядає у А денний строк обґрунтоване письмове подання власника або уповноваженого ним органу про розірвання трудового договору з працівником. (Кодекс законів про працю України, ст. 43).

Б, В – строк випробування при прийнятті на роботу, за загальним правилом, не може перевищувати Б місяців, а в окремих випадках, за погодженням з профкомом – В місяців. (Кодекс законів про працю України, ст. 27).

Г – роботодавець має право розірвати трудовий договір за власною ініціативою не пізніше як через Г (місяці) з дня одержання згоди згоди профкому. (Кодекс законів про працю України, ст. 43).

Г – комісія по трудових спорах зобов'язана розглянути трудовий спір у Г – денний строк з дня подання заяви. (Кодекс законів про працю України, ст. 226).

Д – строк випробування при прийнятті на роботу робітників не може перевищувати Д (місяці). (Кодекс законів про працю України, ст. 27).

Ж, З – усі особи молодше Ж років приймаються на роботу лише після попереднього медичного огляду і в подальшому, до досягнення З (років), щороку підлягають обов'язковому медичному оглядові. (Кодекс законів про працю України, ст. 191).

Є – кількість видів трудового договору за строками. (Кодекс законів про працю України, ст. 23) [13].

6. А – Б + В ? (Г : Г) + Д – Ж, де:

А, Б – соціальна відпустка у зв'язку з вагітністю і пологами надається у розмірі А календарних днів до пологів і Б календарних днів після пологів. (Кодекс законів про працю України, ст. 179).

В – кількість дисциплінарних стягнень, які можуть бути застосовані до працівника за кожне порушення трудової дисципліни. (Кодекс законів про працю України, ст. 149).

Г, Г, Д, Ж – працівники, які здобувають освіту без відриву від виробництва, мають право на додаткові відпустки у зв'язку з складанням іспитів у ВУЗі – Г календарних днів, у основній школі – Г календарних днів,

для підготовки та здавання іспитів у ПТУ – Д календарних днів, для складання випускних іспитів у старшій школі – Ж календарних днів. (Закон України «Про відпустки», ст. 13-15) [13].

7. (А + Б + В) : Г + Г ? Д + Ж – З – Є, де:

А, Б – нічним вважається час з А години до Б години . (Кодекс законів про працю України, ст. 54).

В – трудовий договір, укладений на невизначений строк, може бути розірваним роботодавцем у випадку нез'явлення на роботу протягом більш як В місяців підряд внаслідок тимчасової непрацездатності, не рахуючи відпустки по вагітності і пологах та непрацездатності, пов'язаної з трудовим каліцтвом або професійним захворюванням. (Кодекс законів про працю України, ст. 40).

Г – працівникам протягом робочого дня надається перерва для відпочинку і харчування тривалістю не більше Г годин. (Кодекс законів про працю України, ст. 66).

Г, Д – розпорядження роботодавця про відшкодування працівником завданих матеріальних збитків має бути зроблено не пізніше Г тижнів з дня виявлення заподіяної працівником шкоди і звернено до виконання не раніше Д днів з дня повідомлення про це працівникові. (Кодекс законів про працю України, ст. 136).

Ж, З – тривалість робочого часу для працівників віком від 16 до 18 років не може перевищувати Ж годин на тиждень, а для осіб віком від 15 до 16 років (учнів віком від 14 до 15 років, які працюють в період канікул) – 3 години на тиждень. (Кодекс законів про працю України, ст. 51).

Є – роботодавець має право перевести працівника строком до Є (місяців) на іншу роботу, не обумовлену трудовим договором, без його згоди, якщо вона не протипоказана працівникові за станом здоров'я, лише для відвернення або ліквідації наслідків стихійного лиха. (Кодекс законів про працю України, ст. 33) [13].

8. А – Б : В – Г ? (Г + Д) : Ж + З + Є, де:

А – поділ щорічної відпустки на частини будь-якої тривалості допускається на прохання працівника за умови, що основна безперервна її частина становитиме не менше А календарних днів. (Кодекс законів про працю України, ст. 79).

Б – за бажанням працівника в обов'язковому порядку надається відпустка без збереження заробітної плати тривалістю, визначеною у медичному висновку, але не більше Б календарних днів по догляду за хворим по крові або шлюбу, який потребує постійного стороннього догляду. (Закон України «Про відпустки», ст. 25).

В – кількість видів матеріальної відповідальності (Кодекс законів про працю України, ст. 132-134).

Г – дисциплінарне стягнення застосовується роботодавцем безпосередньо за виявленням проступку, але не пізніше Г (місяців) з дня його виявлення, не рахуючи часу звільнення працівника від роботи у зв'язку з тимчасовою

непрацездатністю або перебування його у відпустці. (Кодекс законів про працю України, ст. 148).

Г, Д – не допускається прийняття на роботу осіб молодше Г років. За згодою одного із батьків або особи, що його замінює, можуть, як виняток, прийматись на роботу особи, які досягли Д років. (Кодекс законів про працю України, ст. 188).

Ж – особам віком до вісімнадцяти років надається щорічна основна відпустка тривалістю Ж календарних днів. (Кодекс законів про працю України, ст. 75).

З – строк (у роках), протягом якого діє догана. (Кодекс законів про працю України, ст. 151).

Є – у разі простою працівники можуть бути переведені за їх згодою з урахуванням спеціальності і кваліфікації на іншу роботу на тому ж підприємстві, в установі, організації на весь час простою або на інше підприємство, в установу, організацію, але в тій самій місцевості на строк до Є (місяців). (Кодекс законів про працю України, ст. 34) [13].

ЗАДАЧІ

Поміркуйте і розв'яжіть!

1. 25 серпня 2008 року слюсар Борис подав заяву про розірвання трудового договору з 8 вересня 2008 року. Роботодавець погодився звільнити Бориса з 1 вересня. Останній не заперечував. Однак, у зв'язку з певними обставинами 29 серпня Борис передумав розривати трудовий договір із роботодавцем і звернувся до роботодавця із письмовою заявою, у якій відкликав свою попередню заяву. У відповідь роботодавець заявив йому, що оскільки він дозволив Борису розривати трудовий договір із підприємством до закінчення строку попередження, то, це означає, що трудовий договір припиняється за угодою сторін (п.1 ст. 36 КЗпП). Анулювання такої домовленості може мати місце лише за взаємної згоди про це роботодавця і працівника. Оскільки цього не сталося, 1 вересня 2008 року трудовий договір було розірвано з Борисом за п.1 ст. 36 КЗпП [53].

Дайте юридичний аналіз ситуації.

2. У ТОВ «Вест» був виданий наказ наступного змісту:

П.1. Направити робітників столярного цеху у відпустку без збереження заробітної плати терміном на 3 місяці у зв'язку з відсутністю сировини.

П. 2. Надати Іванову І. (16 років) щорічну основну відпустку тривалістю 24 календарних дні за відпрацьований рік.

П. 3. Надати Сидоровій В. оплачувану відпустку для догляду за дитиною до досягнення нею двох років й неоплачувану відпустку з двох до трьох років.

П. 4. Відмовити в наданні щорічної відпустки Ткаченку та Шевченку у зв'язку з тим, що вони не працюють на підприємстві 11 місяців.

Проаналізуйте зміст наказу та його відповідність чинному законодавству України [53].

2. Студент 4-го курсу Агутін звернувся до провідного юриста академії за роз'ясненням питання про правову природу відносин між ним і торговельною фірмою, куди він влаштувався працювати юрисконсульт. Агутін також попросив роз'яснити, чи має право директор фірми встановити йому почасову оплату, оскільки основна частина роботи ним виконується вдома, а на фірмі працює декілька годин. Директор же фірми наполягає на тому, що Агутін працює за сумісництвом і як сумісник не має права на почасову оплату праці, а повинен перебувати на роботі повний робочий день [53].

Дайте правовий аналіз ситуації.

4. Громадянина Ф. було звільнено з роботи роботодавцем за ст. 40 п. 7 КЗпПУ. 12 вересня 2007 року громадянин Ф. за словами бригадира Іванова був на робочому місті в нетверезому стані. Бригадир Іванов відсторонив від роботи громадянина Ф., але виконання свого розпорядження не перевіряв. Громадянин Ф. продовжував до кінця зміни працювати. Поведінку Ф. розглянула комісія по трудовим спорам та рекомендувала роботодавцю звільнити Ф. з роботи за вищеназваними обставинами. З рішенням роботодавця Ф. був не згодний та подав позовну заяву до суду про відновлення його на робочому місті [53].

Як повинен вирішити питання суд згідно чинного законодавства?

5. Громадянин М. написав заяву про призначення його на посаду старшого викладача університету з 20 серпня 2016 року та приступив до виконання своїх обов'язків з 1 вересня 2016 року. 5 жовтня М. прийшов отримувати заробітну плату, яку йому не виплатили. Головний бухгалтер пояснив, що наказ про призначення М. на посаду старшого викладача не був виданий, отже, трудовий договір не був укладений [53].

Поясніть, чи був укладений трудовий договір у цьому випадку і чи підлягає оплаті робота, яку виконав громадянин М.?

6. Працівник К. виконує обов'язки головного інженера підприємства. Він має свідоцтво експерта і належний рівень знань у сфері судової будівельно-технічної експертизи, а тому його стали часто залучати як експерта до участі у судових процесах і проведення експертиз будівельно-технічних робіт. Виконання цих робіт оплачується замовниками до каси підприємства [46].

Чи існує можливість оформлення головного інженера підприємства за сумісництвом на 0,5 ставки експерта?

7. Павлушин упродовж 20 років працював слюсарем на підприємстві «Будмаш». У зв'язку зі скороченням чисельності або штату працівників згідно з п. 1 ст. 40 КЗпП адміністрацією було прийнято рішення щодо дострокового виходу Павлушина на пенсію. Павлушин не висловив згоди з цим рішенням,

оскільки не досяг пенсійного віку (йому виповнилося 59 років). Павлушин звернувся за допомогою до юриста [46].

У якому порядку провадиться достроковий вихід на пенсію у разі скорочення чисельності або штату працівників згідно з п. 1 ст. 40 КЗпП?

Яким чином юрист повинен кваліфікувати ситуацію Павлушина?

8. Янковська працювала продавцем у магазині з цілодобовим режимом роботи. Під час зміни, що закінчувалася о 9.00, вона залишила місце роботи о 2.00 годині. Своє рішення вона мотивувала відсутністю покупців. О 5.30 Гаврилов прийшов до магазину з наміром купити молока, однак магазин було зачинено. Продавець Янковська повернулася на робоче місце о 6.00. Наступного дня Гаврилов написав скаргу, унаслідок чого Янковська була звільнена з роботи за прогул [46].

Чи правомірним є звільнення?

Який порядок звільнення працівників за прогул?

9. Працівника З. було звільнено із займаної посади згідно зі ст. 38 КЗпП України (за власним бажанням). Під час звільнення йому було видано трудову книжку, про що є відповідні записи та його особистий підпис в особовій картці працівника типової форми № П-2 (затверджено наказом Держкомстату України від 05.12.2008 № 489) та в книзі обліку руху трудових книжок і вкладишів до них (затверджено наказом Держкомстату України від 27.10.1995 № 277, зі змінами). Рішенням суду працівника З. було поновлено на роботі, де він працює й донині, однак трудової книжки до відділу кадрів він не подав, хоча він допущений до роботи без будь-яких обмежень. Працівниками відділу кадрів було складено акт, що засвідчує відсутність книжки та відмову працівника надати її при поновленні на роботі. Працівник досі не подав заяви про оформлення дубліката трудової книжки, а також жодних документів, що підтверджують попередній стаж роботи [46].

Чи може адміністрація оформити дублікат трудової книжки працівникові з внесенням лише часу роботи на цьому підприємстві у зв'язку з відсутністю звернення працівника і ненаданням ним документів?

Дайте відповідь на запитання.

10. Задніпровський працює на посаді викладача у вищому закладі освіти. Це його основне місце роботи. У січні 2011 року його друг Петров, який є керівником державної організації «Алло», запропонував Задніпровському зайняти посаду свого заступника. Задніпровський не бажав звільнитися з посади викладача. Тоді Петров запропонував працювати у нього на умовах сумісництва. Натомість адміністрація вищого навчального закладу не дала згоди на працевлаштування Задніпровського на умовах сумісництва, посилаючись на неможливість поєднання викладацької діяльності з роботою у державній організації [46].

Як вирішити означену ситуацію?

Чи є обґрунтованою позиція адміністрації закладу вищої освіти?

11. Студент К. у вільний від навчання час працює бібліотекарем і підробляє механіком на станції техогляду. У розмові з другом К. дізнався, що працівники бібліотек мають отримувати надбавку за особливі умови роботи у розмірі 50% від посадового окладу. Він такої надбавки не отримує. Звернувшись з цього приводу до бухгалтерії, К. отримав пояснення, що особи, які працюють за сумісництвом, позбавлені права на отримання надбавки [49].

Як вирішити даний спір?

12. Державний службовець Бугач перебувала у відпустці для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку. На час її відпустки за результатами конкурсу на посаду було призначено Летвійчук, у заяві якої про прийняття на роботу та у наказі про призначення на посаду було обумовлено відповідний термін. Згодом Летвійчук також вийшла у відпустку для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, а Бугач після закінчення відпустки стала до виконання своїх посадових обов'язків [46].

Чи є підстави для звільнення з посади Летвійчук у відповідності до п. 2 ст. 36 КЗпП України?

13. Чубій працював заступником головного редактора газети «Бізнес». У зв'язку з відсутністю протягом місяця головного редактора Чубій виконував його обов'язки. Після повернення головного редактора Чубій подав заяву про виплату йому різниці між його посадовим окладом та окладом редактора [46].

Чи є його вимоги обґрунтованими?

14. Х. працювала на консервному заводі та одночасно навчалася на заочному відділенні двох університетів (відповідно на третьому і п'ятому курсах). Упродовж року вона брала оплачувану відпустку у зв'язку з навчанням для складання сесії у першому навчальному закладі. Через два місяці після цього вона хотіла знову взяти оплачувану відпустку у зв'язку з навчанням для складання сесії в іншому навчальному закладі, однак отримала відмову [46].

Чи правомірна така відмова? Чи надається відпустка у зв'язку з навчанням в другому навчальному закладі?

Скільки календарних днів оплачуваної відпустки на рік надаються працівнику за навчання у навчальних закладах за заочною формою навчання?

15. Сербан звільнився з органів місцевого самоврядування у зв'язку із закінченням строку повноважень. Він звернувся до місцевого відділення Державної служби зайнятості про отримання допомоги по безробіттю, однак отримав відмову з посиланням на те, що для нарахування йому виплат немає необхідних коштів та відсутня підходяща робота [46].

Чи правомірною є така відмова? Вирішить справу по суті.

16. Крутий працює у відділі охорони підприємства «Моноліт» на посаді старшого контролера контрольно-пропускного пункту. Графік чергувань Крутого – день-ніч (24 год.). Графік роботи – через день (добу працює – добу відпочиває). Режим роботи Крутого – 12 год. на зміну без перерви на обід.

Крутий підрахував, що впродовж місяця виникає переробіток робочого часу і став вимагати від начальника, аби йому збільшили зарплату або оплатили надурочні. Начальник відмовився, посилаючись на те, що у колективному договорі не йдеться про таку оплату [46].

Можна та чи потрібно закріпити в колективному договорі таку оплату?
Як вирішити цей спір?

17. Коваленко 5 років працює столяром III-го розряду на заводі «Дніпро». З 1 квітня 2018 року по 28 квітня 2018 року він перебував у щорічній відпустці. 27 квітня 2018 року Коваленко почув по телевізору, що у міську лікарню внаслідок ДТП потрапили 3-річна дівчинка, яка перебуває у тяжкому стані і терміново потребує донорської крові. Не залишившись байдужим, Коваленко 28 квітня 2018 року виявив бажання стати донором та здав кров у цій лікарні. 29 квітня 2018 року він не зміг вийти на роботу через погане самопочуття. Вийшовши на роботу 30 квітня 2018 року, він дізнався від роботодавця, що останній звільняє його відповідно до п. 4 ст. 40 КЗпП, тобто за прогул без поважних причин. Коваленко, не погодившись з таким рішенням, намагався пояснити причини відсутності на робочому місці у перший день після відпустки. Роботодавець не зважив на аргументи, урахував наявність у Коваленка догану і видав наказ про звільнення. Працівник звернувся до суду з вимогою визнати звільнення незаконним та поновити його на роботі [46].

Чи правомірні дії роботодавця? Як має бути вирішена справа? Які пільги надаються донорам крові?

18. Власів працював в автобусному парку шофером-кондуктором в автоколоні № 4, яка обслуговувала міжміські перевезення. За отримання грошей з двох пасажирів і невідачу їм квитків наказом директора автопарку йому було оголошено догану. Одночасно Власів був направлений водієм в автоколону № 2, що забезпечувала міські перевезення. Він оскаржив наказ у КТС, яка відмовила у задоволенні його вимог. Місцевий суд, куди звернувся Власів, визнав направлення позивача в іншу автоколону правомірним [14].

Чи правильне рішення суду? Що мало місце у цьому випадку – переміщення чи переведення на іншу роботу?

Обґрунтуйте Ваш висновок.

19. Директор державного сільськогосподарського підприємства «Березівський» видав наказ про переведення робітниці Швець із садово-городньої у тваринницьку бригаду строком на один місяць. Швець з переведенням не погодилась і звернулась до КТС, а пізніше до суду з позовом про поновлення її на попередній роботі. Свою заяву вона мотивувала тим, що переведення було оформлене без її згоди, крім того, її вже тричі раніше переводили на цю роботу. У суді представник відповідача пояснив, що переведення викликане виробничою потребою у зв'язку із відсутністю доярок і з метою запобігання падежу худоби [14].

Чи може мати місце переведення на іншу роботу без згоди працівника? Чи є тут підстава для переведення? Як повинен вирішити справу суд?

20. У березні 1997 року В. звернулася до суду з позовом про забезпечення її робочим місцем. Вона працювала в ТзОВ «Пролісок» майстром по виготовленню «гофре-плісе» по переводу з 1978 року. З 1995 року підприємство було перейменовано у «Виробничо-комерційне АТ», акціонером якого є позивачка. У лютому 1997 року знаходилась у відпустці, а пізніше на лікарняному. У цей період розпорядженням директора товариства, обладнання на якому вона працювала було перенесено до коридору, а на робочому місці почався ремонт. В. не повернули на робоче місце, а кімнату було віддано комерційному директору товариства. В. виходила на роботу та неодноразово зверталася до директора про забезпечення її відповідною роботою. При цьому, відмовлялась від виконання іншої роботи, пояснюючи це тим, що вона є інвалідом II групи, і за висновком МСЕК повинна працювати лише в спеціально створених умовах. Але, така робота їй не була запропонована. Наказу про звільнення з роботи не було і трудової книжки їй не видають.

Директор товариства пояснює, що експлуатацію дільниці «гофре-плісе» припинено, оскільки її експлуатація не відповідала вимогам з охорони праці, про що неодноразово вказувалося в приписах відповідних державних органів [27].

Дайте правовий аналіз ситуації.

Яке рішення повинен прийняти суд?

21. З метою термінового ремонту міської каналізаційної системи, яка внаслідок аварії потребувала негайного втручання, слюсара хлібозаводу Зоріна розпорядженням заступника голови міської адміністрації, яке було погоджене з керівником заводу, був переведений строком на 10 днів для ліквідації наслідків аварії. Оскільки аварійні роботи тривали понад 10 днів, виникла необхідність продовження терміну переведення ще на 5 днів. Зорін заперечував проти продовження терміну переведення, мотивуючи це тим, що аварія та її наслідки фактично ліквідовані, а залишилися лише налагоджувальні роботи і тому виробнича потреба для переведення відсутня. Він вважав, що подальше його перебування у розпорядженні міської комунальної служби можливе тільки за його згоди. Незважаючи на заперечення Зоріна, термін його переведення було продовжено ще на 5 днів. Останній до роботи не приступив, а повернувся на хлібозавод. Наведіть Ваші аргументи щодо можливості застосування в цьому випадку ст. 33 КЗпП України [27].

22. Під час робочої зміни токар п'ятого розряду Гонтар – член бригади, через необережність зламав токарний верстат з програмним управлінням. Верстат простояв 3 дні у зв'язку з ремонтом. За 2 ремонтні роботи ремонтникам було виплачено 160 грн., а вартість заміненої деталі становила 280 грн. простій верстата обійшовся в 600 грн. збитків. Усі названі суми були стягнуті із заробітної плати членів бригади. Рада бригади поставила питання про притягнення Гонтара до матеріальної відповідальності та відшкодування збитків у повному розмірі. Середній заробіток Гонтара становить 460 грн. Гонтар проти стягнення у повному розмірі завдання збитків заперечував,

обґрунтовуючи тим, що він заподіяв шкоду через необережність. Окрім того, він вважав, що середній заробіток його дещо менший, оскільки до нього не може сумуватися доплата за суміщення професії фрезерувальника і надбавка за високу професійну майстерність 25% [54].

Вирішіть справу.

23. Водій міжрайбази Костюк віз у машині райспоживспілки тканини. У дорозі його машина потрапила в аварію, внаслідок якої водій отримав травму і на машині швидкої допомоги був доставлений до лікарні. Автоінспекцією встановлено, що причиною аварії став незаконний обгін машини Костюка автофургоном. Машина з тканинами була доставлена до магазину, де встановлено недостачу одного рулону шерсті. База пред'явила позов до Костюка про відшкодування вартості рулону шерсті, зазначивши, що з Костюком було укладено договір про повну матеріальну відповідальність [54].

Чи підлягає позов бази задоволенню?

24. У зв'язку з загостренням криміногенної ситуації в місті та нападом озброєних осіб на одну з автомашин швидкої допомоги, в результаті чого постраждав екіпаж, водії лікарні швидкої допомоги поставили питання про забезпечення належних умов праці та підвищення у зв'язку з цим зарплати за роботу у нічний час. Свої вимоги вони оформили протоколом загальних зборів і наступного дня подали його копію головному лікарю. Через три дні водіїв було поінформовано, що створення безпечних умов праці у нічний час не належить до компетенції лікарні, тому необхідно звертатися до органів охорони правопорядку. Щодо зарплати, то тут теж можливості обмежені, оскільки оплата праці фінансується з бюджету, а тому немає жодних варіантів для її збільшення. Відразу по закінченні зборів представники водіїв заявили вимогу про створення спеціальної комісії для врегулювання конфлікту, інакше негайно розпочнуть страйк. Не отримавши протягом трьох днів позитивної відповіді, водії за рішенням загальних зборів з 1 грудня розпочали страйк. При цьому за рішенням страйкому 8 машин швидкої допомоги продовжували працювати. 4 грудня виконком міської ради на вимогу головного лікаря звернувся до суду про визнання страйку незаконним [54].

Яка Ваша думка щодо правомірності дій працівників та керівництва лікарні?

25. Група працівників приватного підприємства «Квазар» звернулась до прокурора району з письмовою скаргою на порушення чинного законодавства про працю з боку директора підприємства. У своїй відповіді на скаргу прокурор рекомендував працівникам звернутися з цього питання до державної інспекції праці, оскільки в діяннях директора були відсутні ознаки злочину [54].

Чи правомірна відповідь прокурора?

Чи прокурор може бути суб'єктом трудового права?

26. З 1 вересня 2017 року В. працювала вчителем природознавства з одночасним викладанням хімії з загальним навантаженням 11 год. на тиждень. Фактично, протягом 2017-2018 рр. В. викладала 9 год. на тиждень, за що отримувала відповідну зарплату і з цим погоджувалася. Наказом дирекції від 1 вересня 2018 року в супереч бажанню В. змінено умови праці – доручено викладати лише 6 год. на тиждень і відповідно зменшено заробітну плату. В. Просила скасувати наказ про зменшення обсягу годин, вважаючи, що істотно погіршено її умови праці [27].

Проаналізуйте ситуацію і виступіть у ролі юрисконсульта.

27. Паршин допустив прогул 31 січня 2018 року, наказом від 28 лютого він був звільнений з роботи по ст. 40 п. 4 КЗпП України. Цього дня Паршина на роботі не було. Він з'явився на роботу тільки 15 березня і пред'явив лікарняний лист за період з 28 лютого по 14 березня, проте у відділі кадрів від нього лікарняний лист відмовилися і видали наказ про звільнення з трудовою книжкою. Паршин звернувся до суду з позовом про відновлення на роботі [45].

В яких випадках відбувається поновлення на роботі працівника, який раніше виконував цю роботу? Чи законно звільнений Паршин? Яке рішення має прийняти суд?

28. Робітниця вирішила змінити роботу, оскільки зарплата на фабриці була невисокою і її часто затримували. У приватній фірмі, куди її запрошують працювати, зарплату виплачують регулярно та у два рази більшу. 14 вересня вона попередила майстра, що звільняється, а 15 вересня вже приступила до роботи у приватній фірмі [29].

Дайте оцінку ситуації.

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО

Кримінальне право – галузь права, норми якої визначають підстави і принципи кримінальної відповідальності, а також встановлюють, які суспільно небезпечні діяння належать до злочинів і які покарання можуть застосовувати до осіб, що їх вчинили.

Правовідносини щодо злочину та притягнення особи, яка його вчинила, до кримінальної відповідальності врегульовує Кримінальний кодекс України (ККУ) [35].

Із Кримінального кодексу України

Стаття 12. Класифікація кримінальних правопорушень

Кримінальні правопорушення поділяються на кримінальні проступки і злочини.

2. Кримінальним проступком є передбачене цим Кодексом діяння (дія чи бездіяльність), за вчинення якого передбачене основне покарання у виді штрафу в розмірі не більше трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або інше покарання, не пов'язане з позбавленням волі.

3. Злочином невеликої тяжкості є злочин, за який передбачене покарання у виді позбавлення волі на строк не більше двох років, або інше, більш м'яке покарання.

4. Злочином середньої тяжкості є злочин, за який передбачене покарання у виді позбавлення волі на строк не більше п'яти років.

5. Тяжким злочином є злочин, за який передбачене покарання у виді позбавлення волі на строк не більше десяти років.

6. Особливо тяжким злочином є злочин, за який передбачене покарання у виді позбавлення волі на строк понад десять років або довічного позбавлення волі [4].

Із Кримінального кодексу України

Стаття 24. Умисел і його види

1. Умисел поділяється на прямий і непрямий.

2. Прямим є умисел, якщо особа усвідомлювала суспільно небезпечний характер свого діяння (дії або бездіяльності), передбачала його суспільно небезпечні наслідки і бажала їх настання.

3. Непрямим є умисел, якщо особа усвідомлювала суспільно небезпечний характер свого діяння (дії або бездіяльності), передбачала його суспільно небезпечні наслідки і хоча не бажала, але свідомо припускала їх настання [4].

Стаття 25. Необережність та її види

1. Необережність поділяється на злочинну самовпевненість та злочинну недбалість.

2. Необережність є злочинною самовпевненістю, якщо особа передбачала можливість настання суспільно небезпечних наслідків свого діяння (дії або бездіяльності), але легковажно розраховувала на його відвернення.

3. Необережність є злочинною недбалістю, якщо особа не передбачала можливості настання суспільно небезпечних наслідків свого діяння (дії або бездіяльності), хоча повинна була і могла їх передбачити [4].

Кримінальна відповідальність – вид юридичної відповідальності, основний зміст якої – покладання на винувату особу примусового обов'язку зазнати у встановленому законом порядку державного осуду, понести передбачене кримінальним законом покарання у разі його призначення [35].

Із Кримінального кодексу України

Стаття 22. Вік, з якого може наставати кримінальна відповідальність

Кримінальній відповідальності підлягають особи, яким до вчинення кримінального правопорушення виповнилося шістнадцять років [4].

Стаття 98. Види покарань

1. До неповнолітніх, визнаних винними у вчиненні злочину, судом можуть бути застосовані такі основні види покарань:

- 1) штраф;
- 2) громадські роботи;
- 3) виправні роботи;
- 4) арешт;
- 5) позбавлення волі на певний строк.

2. До неповнолітніх можуть бути застосовані додаткові покарання у виді штрафу та позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю [4].

РІВНЯННЯ

Розв'яжіть рівняння

Замість знаку питання «?» поставте знак $>$, $<$ або $=$

1. $(A - B) \times B \times \Gamma ? \Gamma : D$, де:

A, B – кримінальній відповідальності підлягають особи, яким до вчинення злочину виповнилося A років, а за окремі тяжкі злочини з B років (Кримінальний кодекс України, ст. 22).

B, Γ – незаконна вигода карається штрафом від двохсот до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк від B до Γ років (Кримінальний кодекс України, ст. 369).

Γ – штраф, як вид кримінального покарання щодо неповнолітніх застосовується лише тоді, коли вони мають самостійний доход, власні кошти або майно. Його розмір не може перевищувати Γ неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (Кримінальний кодекс України, ст. 99).

D – актом про помилування може бути здійснена заміна засудженому призначеного судом покарання у виді довічного позбавлення волі на позбавлення волі на строк не менше D років (Кримінальний кодекс України, ст. 87) [12].

2. $(A + B) : B \times \Gamma ? \Gamma + D + \text{Ж} + \text{З}$, де:

A – при призначенні покарання неповнолітньому за сукупністю злочинів або вироків остаточне покарання у виді позбавлення волі не може перевищувати A років (Кримінальний кодекс України, ст. 103).

B – за один і той самий злочин винний не може нести кримінальну відповідальність більше B (разів) (Кримінальний кодекс України, ст. 2).

B – Кримінальний кодекс України складається із B частин.

Γ – доведення особи до самогубства або до замаху на самогубство, що є наслідком жорстокого з нею поводження, шантажу, примусу до протиправних дій або систематичного приниження її людської гідності, карається обмеженням волі на строк до Γ років або позбавленням волі на той самий строк (Кримінальний кодекс України, ст. 152).

Γ – злочин визнається вчиненим організованою групою, якщо в його готуванні або вчиненні брали участь Γ і більше осіб, які попередньо зорганізувалися у стійке об'єднання для вчинення цього та інших злочинів (Кримінальний кодекс України, ст. 28).

D, Ж – згвалтування, тобто статеві зносини із застосуванням фізичного насильства, погрози його застосування або з використанням безпорадного стану потерпілої особи, вчинене групою осіб, або згвалтування неповнолітньої чи неповнолітнього карається позбавленням волі на строк від D до Ж років (Кримінальний кодекс України, ст. 120).

З – умисне обмірювання, обважування, обраховування чи інший обман покупців або замовників під час реалізації товарів або надання послуг, якщо ці дії вчинені у значних розмірах, караються штрафом до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами на строк від ста до двохсот годин, або виправними роботами на строк до 3 років, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років (Кримінальний кодекс України, ст. 225) [12].

3. $A \times B - B + \Gamma + \Gamma ? D + \text{Ж}$, де:

A – кількість видів умислу. (Кримінальний кодекс України, ст. 24).

B, B – умисне тяжке тілесне ушкодження, або переривання вагітності чи непоправне знівечення обличчя, карається позбавленням волі на строк від B до B років (Кримінальний кодекс України, ст. 121).

Γ – кримінальне покарання у виді арешту полягає в триманні засудженого в умовах ізоляції і встановлюється на строк від одного до Γ місяців (Кримінальний кодекс України, ст. 60).

Γ – повторність або сукупність злочинів – це вчинення особою більше Γ злочинів (Кримінальний кодекс України, ст. 32, 33).

D, Ж – напад з метою заволодіння чужим майном, поєднаний із насильством, небезпечним для життя чи здоров'я особи, яка зазнала нападу, або з погрозою застосування такого насильства (розбій), карається позбавленням волі на строк від D до Ж років (Кримінальний кодекс України, ст. 187) [12].

4. $A - (B : (B \times \Gamma)) ? \Gamma + D + \text{Ж}$, де:

A, B – штраф як вид кримінального покарання визначається судом залежно від тяжкості вчиненого злочину та з урахуванням майнового стану винного в межах від A до B неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, якщо статтями Особливої частини Кримінального кодексу не передбачено вищого розміру штрафу (Кримінальний кодекс України, ст. 53).

B – публічна наруга над Державним Прапором України, Державним Гербом України або Державним Гімном України карається штрафом до B неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арештом на строк до шести місяців (Кримінальний кодекс України, ст. 338).

Γ – кримінальним кодексом передбачено Γ (кількість) видів співучасників (Кримінальний кодекс України, ст. 27).

Γ , D – давання хабара, вчинене повторно, карається позбавленням волі на строк від Γ до D років з конфіскацією майна або без такої (Кримінальний кодекс України, ст. 369).

Ж – виправні роботи можуть бути призначені неповнолітньому в віці від 16 до 18 років за місцем роботи на строк від двох місяців до Ж (років) (Кримінальний кодекс України, ст. 100) [12].

5. $A \times B - B + \Gamma ? (\Gamma \times D - \text{Ж} + 3) \times \text{Є}$, де:

A – втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність, у пияцтво, у заняття жебрацтвом, азартними іграми карається обмеженням волі на строк до A років

або позбавленням волі на той самий строк (Кримінальний кодекс України, ст. 304).

Б, В – довічне позбавлення волі встановлюється за особливо тяжкі злочини і не застосовується до осіб, що вчинили злочини у віці до В років і до осіб у віці понад В років, а також до жінок, що були в стані вагітності під час вчинення злочину або на момент постановлення вироку (Кримінальний кодекс України, ст. 64).

Г – покарання у виді позбавлення волі полягає в ізоляції засудженого та поміщенні його на певний строк до кримінально-виконавчої установи і встановлюється на строк від одного до Г років (Кримінальний кодекс України, ст.63).

Г – незаконне позбавлення волі або викрадення людини караються обмеженням волі на строк до Г років або позбавленням волі на той же строк (Кримінальний кодекс України, ст. 146).

Д, Ж – вбивство, тобто умисне протиправне заподіяння смерті іншій людині, карається позбавленням волі на строк від Д до Ж років (Кримінальний кодекс України, ст. 115).

З, Є – позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю може бути призначене як основне покарання на строк від З до Є років або як додаткове покарання на строк від одного до трьох років (Кримінальний кодекс України, ст. 55) [12].

6. $A \times B + B + G ? G + D$, де:

А – покарання у виді обмеження волі полягає у триманні особи в кримінально-виконавчих установах відкритого типу без ізоляції від суспільства в умовах здійснення за нею нагляду з обов'язковим залученням засудженого до праці і встановлюється на строк від одного до А років (Кримінальний кодекс України, ст.61).

Б, В – при складанні покарань за сукупністю вироків у виді позбавлення волі, загальний строк покарання не повинен перевищувати Б років, а у випадку, якщо хоча б один із злочинів є особливо тяжким, загальний строк позбавлення волі може бути більшим за цей термін, але не повинен перевищувати В років (Кримінальний кодекс України, ст. 71).

Г – умисне легке тілесне ушкодження карається штрафом до Г неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами на строк до двохсот годин, або виправними роботами на строк до одного року (Кримінальний кодекс України, ст. 125).

Г – відкрите викрадення чужого майна (грабіж) карається штрафом від Г до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, або позбавленням волі на строк до чотирьох років (Кримінальний кодекс України, ст. 186).

Д – незаконна вимога оплати за надання медичної допомоги в державних чи комунальних закладах охорони здоров'я карається штрафом до Д неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арештом на строк до шести місяців (Кримінальний кодекс України, ст. 184) [12].

7. А х (Б + В х Г : Г) ? Д х (Ж + З), де:

А – при звільненні судом від відбуття покарання з випробуванням іспитовий строк встановлюється тривалістю від одного року до А років (Кримінальний кодекс України, ст. 75).

Б, В, Г, Г – покарання у виді виправних робіт встановлюється на строк від Б місяців до В років і відбувається за місцем роботи засудженого. Із суми заробітку засудженого до виправних робіт провадиться відрахування в доход держави у розмірі, встановленому вироком суду, в межах від Г до Г відсотків (Кримінальний кодекс України, ст. 57).

Д – заздальгідь не обіцяне приховування тяжкого чи особливо тяжкого злочину карається арештом на строк до трьох місяців або обмеженням волі на строк до Д років, або позбавленням волі на той самий строк (Кримінальний кодекс України, ст. 396).

Ж, З – схиляння певної особи до вживання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів карається обмеженням волі на строк до п'яти років або позбавленням волі на строк від Ж до З років (Кримінальний кодекс України, ст. 315) [12].

8. А х Б : В х Г ? Г х Д - Ж, де:

А – порушення таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної чи іншої кореспонденції, що передаються засобами зв'язку або через комп'ютер, караються штрафом від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, або обмеженням волі до А років (Кримінальний кодекс України, ст. 163).

Б, В – арешт щодо неповнолітнього, який на момент постановлення вироку досяг шістнадцяти років, полягає у триманні в умовах ізоляції в спеціально пристосованих установах на строк від Б до В діб (Кримінальний кодекс України, ст. 101).

Г – покарання у виді позбавлення волі особам, які не досягли до вчинення злочину вісімнадцятирічного віку, не може бути призначене на строк більше Г років, а за особливо тяжкий злочин, поєднаний з умисним позбавленням життя людини, – на строк до п'ятнадцяти років (Кримінальний кодекс України, ст. 102).

Г, Д, Ж – зараження іншої особи венеричною хворобою особою, яка знала про наявність у неї цієї хвороби, карається виправними роботами на строк до Г років, або арештом на строк до Д місяців, або обмеженням волі на строк до Ж років, або позбавленням волі на той самий строк (Кримінальний кодекс України, ст. 133) [12].

9. А х Б + В х Г ? Г х Д, де:

А, Б – таємне викрадення чужого майна (крадіжка), поєднана з проникненням у житло, інше приміщення чи сховище або що завдала значної шкоди потерпілому, карається позбавленням волі на строк від А до Б років (Кримінальний кодекс України, ст. 185).

В, Г – погроза вбивством, якщо були реальні підстави побоюватися здійснення цієї погрози, карається арештом на строк до В місяців або обмеженням волі на строк до Г років (Кримінальний кодекс України, ст. 129).

Г, Д – хуліганство, тобто грубе порушення громадського порядку з мотивів явної неповаги до суспільства, що супроводжується особливою зухвалістю чи винятковим цинізмом, карається штрафом від п'ятисот до тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арештом на строк до Г місяців, або обмеженням волі на строк до Д років (Кримінальний кодекс України, ст. 296) [12].

ЗАДАЧІ

Поміркуйте і розв'яжіть!

1. М., працюючи на автотранспортувачі, порушив інструкцію з техніки безпеки: перевозив по території меблевої фабрики надгабаритний вантаж, частина якого впала на одного з учнів, які були на екскурсії, заподіявши йому середньої тяжкості тілесні ушкодження. М. було засуджено за ч. 1 ст. 286 ККУ.

Установіть, чи правильно суд визнав об'єкт злочину [57].

2. Вироком районного суду Муренка було засуджено за ч.1 ст. 286 ККУ. Суд вирішив також стягнути з засудженого 2400 грн. матеріальних збитків, заподіяних потерпілому Воронецькому внаслідок пошкодження його автомобіля від зіткнення з машиною Муренка. Потерпілий подав апеляційну скаргу в якій не піддаючи сумніву правильність призначеного Муренкові покарання, вказав, що суд занижив розмір заподіяних йому збитків, бо за ремонт автомобіля він заплатив значно більше трьох тисяч грн. Суддя відмовив у прийнятті апеляційної скарги, вказавши на те, що Воронецький цивільного позову не заявляв, тому цивільним позивачем не є, а отже не може оскаржити у касаційному порядку вирок суду в частині цивільного позову і рекомендував звернутись за вирішенням цього питання в порядку цивільного судочинства [57].

Оцініть дії та пояснення судді.

3. Свідок Соболева під час розгляду судом кримінальної справи про замах на групове зґвалтування потерпілої дала завідомо неправдиві показання. У зв'язку з цим, суд порадившись, виніс ухвалу про порушення щодо Соболевої кримінальної справи за ч. 1 ст. 384 ККУ і, керуючись ст.10 КПК України закрити

справу [57]. Які порушення вимог кримінально-процесуального закону допустив суд?

4. Маючи при собі фінські ножі З. і В. скориставшись відсутністю сторожа, розбили вікно вітрини магазину та проникли в приміщення, де взяли 5 пляшок вина на загальну суму 630 гривень. Коли вони почали виходити з магазину, з'явився сторож, який зробив спробу їх затримати та вилучити крадене. Тоді вони наставили на нього ножі, пригрозили вбивством і зникли з пляшками вина [40].

Дайте кримінально-правову оцінку діям З. та В. Відповідь поясніть.

5. Група молоді поблизу готелю «Ялта» протягом тривалого часу порушувала громадський порядок; було нанесено побої чоловіку, який зробив зауваження. Під час припинення цих дій, наряду поліції, що прибув за викликом, нетверезий юнак В. (17 років) кинув під ноги співробітників бойову гранату із зірваною чекою. Здавалось, що ще мить, і станеться непоправне, але співробітник поліції влучним ударом ноги відкинув гранату у безпечне місце, де вона і вибухнула, не завдавши нікому шкоди [8].

Дайте юридичний аналіз ситуації що склалася.

6. Старший слідчий відділу поліції Одеського районного управління поліції Кисельов під час перевірки заяви про вчинення злочину встановив, що 13-річний Кравченко Віктор проник через вікно у продовольчий магазин, звідки викрав продукти на суму 5 тисяч гривень. Старший слідчий виніс ухвалу про відмову у відкритті кримінального провадження [20].

Чи правомірні дії Кисельова? Чи підлягає Кравченко юридичній відповідальності? Хто відшкодує заподіяні збитки?

7. Увечері біля станції метро «Шулявська» невідомий автомобіль збив громадянина, який переходив вулицю позначеним пішохідним переходом, та, не зупиняючись, поїхав далі. Перехожі кинулися на допомогу, але всіх випередив хлопець, який підбіг до постраждалого, що лежав на проїжджій частині, та, схопивши його гаманець і документи, швидко зник. Інші перехожі викликали швидку допомогу та перенесли потерпілого на тротуар, а лікар, що опинився поруч, надав необхідну допомогу [53].

Чи має місце злочин в даній ситуації? Чи є обтяжуючі або пом'якшуючі його обставини?

8. Неповнолітні Петро та Вадим під керівництвом раніше судимого Бориса розбили вітрину магазину та викрали звідти імпортовану радіотехніку, яку потім сховали у свого знайомого Руслана. Через кілька днів поліція затримала

Руслана, який зізнався у скоєному та допоміг знайти сховані речі. Петро та Руслан – учні 10 класу, характеризуються позитивно. Вадим після закінчення 9 класу не працює і не навчається, узятий на облік відділом ювенальної превенції за дрібне хуліганство. Борис, раніше судимий, працює на заводі. Суд оголосив вирок, усім учасникам даного правопорушення, до трьох років позбавлення волі кожному [8].

Чи вчинено злочин, який? Чи є обтяжуючі або пом'якшуючі обставини? Чи відповідає вирок суду вимогам закону?

9. На борту теплохода «Іван Франко», який здійснював туристичний рейс за маршрутом Одеса – Гамбург, було скоєно ряд злочинів. Безпосередньо перед виходом теплохода з порту м. Одеси на ім'я капітана надійшла заява від пасажир Федоренка про те, що з його каюти було викрадено імпортовану відеокамеру. При підході до порту Гамбург стало відомо, що з судна зник пасажир Василів. Ужитими заходами було встановлено, що крадіжку скоїв член команди Васін. Він також убив Василюва, який підозрював його у скоєнні злочинів і погрожував повідомити про це капітана [53].

За якими законами Васін буде притягнутий до відповідальності?

10. Побачивши, що у магазині чоловічого одягу продавець була зайнята пакуванням купленого покупцем товару, Руслан узяв із прилавка костюм вартістю 2500 гривень і швидко вийшов. Наступного дня, у цьому ж магазині, таким же способом Руслан узяв дві пари чоловічого взуття вартістю 3000 гривень, але цього разу продавець помітила все та схопила його за руку, але юнак вирвався і вибіг з магазину разом із взуттям [53].

Кваліфікуйте дії Руслана.

11. Громадянин іноземної держави Федір проголосив себе так званим «народним мером» одного з міст на території України та обраний учасниками мітингу на посаду Голови координаційної ради зі створення управління та забезпечення життєдіяльності цього міста. Також через мережу Інтернет Федір звернувся з проханням про надання матеріальної допомоги нібито для потреб міста. Насправді ж, як з'ясувалося, ним було організовано надходження на підконтрольні йому розрахункові рахунки благодійної організації «35-та Берегова батарея» грошових коштів на суму 23,9 млн. грн. від резидентів іноземної держави, з метою дестабілізації ситуації у захопленому Федором місті і підкупу посадових осіб місцевих органів влади [53].

Дайте кримінально-правову оцінку діянням Федора.

12. Іван, Микола та Максим з метою помсти депутату Верховної Ради України Павлу придбали 2 тротиліві шашки та засіб підризу – електродетонатор (ЕДП), а також спеціальний технічний засіб «GPS Tracker» для стеження за пересуванням Павла. Після приведення вибухівки у бойову готовність, Микола і Максим доставили вказаний пристрій у подарунковому пакеті в камеру схову будівлі автовокзалу з адресацією на аркуші паперу друкованими літерами на ім'я депутата Павла. Іван зателефонував Павлові і повідомив про наявність посилки для нього особисто, де міститься вкрай цінна для нього інформація. Коли Павло взяв до рук пакет, він вибухнув. Від одержаних ушкоджень Павло загинув на місці. Двоє охоронців депутата від вибуху отримали опіки 75% обличчя та втрату зору на 50% [53].

Дайте кримінально-правову оцінку діям кожного з учасників.

13. Максим у зв'язку з неправильною поведінкою брата вирішив провести з ним бесіду. Він підійшов до будинку брата і викликав його на веранду. Між братами виникла суперечка і Владислав відштовхнув Максима. Максим оцінивши дії Владислава як напад вирішив захищатися і вдарив брата попільничкою, яка опинилась під руками. Владиславу було заподіяно травму несумісну із життям [21].

Кваліфікуйте дії за умовою задачі.

14. Після робочої зміни в шахті Святослав, Микита і Петро випили спиртного і поїхали до міста. У дорозі й на зупинці автобуса Микита і Петро сварилися з приводу виробничих питань. Микита ножем ударив Петра у груди. Святослав підхопив його, але, побачивши кров і боячись бути запідозреним у вчиненні злочину, втік слідом за Микитою. Петру було заподіяно тяжкі тілесні ушкодження, від яких він через кілька годин помер. Експерт зробив висновок, що своєчасна медична допомога врятувала б життя потерпілого [26].

Кваліфікуйте дії Святославі та Микити за умовою задачі.

15. Тимофій зустрів свою односельчанку Василю. Знаючи про важкий матеріальний стан потерпілої, а саме про те, що остання не має постійної роботи та те, що в неї на утриманні перебуває 6 малолітніх дітей, Тимофій запропонував Василю свої послуги у працевлаштуванні доглядальницею за літніми людьми в Республіці Польща і пообіцяв їй щомісячну заробітну плату в розмірі 150 доларів США, гарне ставлення роботодавців, добрі умови проживання та харчування за їх рахунок. Окрім указаних умов, Тимофій повідомив про те, що їй необхідно взяти з собою своїх малолітніх дітей ніби то для того, щоб швидше та без проблем перетнути державний кордон України з Польщею. Діючи за попередньою змовою з громадянами іноземної держави

Кареном та Галиною у планах зловмисників було відібрати паспорт Галини і не платити жодних коштів за роботу, а дітей змусити жебракувати для їх вигоди [22].

Дайте кримінально-правову оцінку діянням усіх учасників.

16. Протягом восьми місяців подружжя Олександра та Ольги примушувало своїх чотирьох неповнолітніх дітей віком від 11 до 14 років пропускати навчання в школі та заробляти гроші миттям автомашин, збиранням пляшок, а у вечірні години продажем квітів і календариків у барах. Зароблені гроші підлітки віддавали батькам. Діти, за свідченнями вчителів, мали неохайний вигляд, не робили домашніх завдань, погано навчалися. Батьки жодного разу не були в школі, не цікавилися навчанням власних дітей [24].

Дайте кримінально-правову оцінку діянням подружжя.

17. Підприємець Максим, займаючись оптовою і роздрібною торгівлею паливними матеріалами, прийняв на роботу п'ятьох підлітків, які не досягли 16 років, використовуючи їхню працю як заправників АЗС. Причому робоча зміна для дітей тривала 24 години без перерви (тобто і вночі). Плата становила 10 гривень за добу. Медичного огляду дітям не проводили, умов для короткого їхнього відпочинку та харчування не було створено. Підлітки пропрацювали там сім місяців, отримуючи невчасно навіть таку мізерну платню [25].

Дайте кримінально-правову оцінку діянням Максима.

18. Д. і Т., за попередньою змовою, в захисній смузі, розташованій на відстані 4 км від села, спиляли за допомогою бензопили 5 дерев акації, чим заподіяли шкоду сільській раді на загальну суму 9,4 тис. гривень [30].

Кваліфікуйте дії Д. і Т. Відповідь поясніть.

19. І. на території лісництва за допомогою бензопили «Stihl» спиляв чотири тополі, заподіявши лісництву матеріальний збиток на загальну суму 6,2 тис. гривень [22].

Кваліфікуйте дії І. Відповідь поясніть.

20. Увечері О. з гумового човна в акваторії Каховського водосховища незаконно встановив дві риболовецькі сіті. Після вилову риби, серед яких були і цінні види, було заподіяно шкоду державі на загальну суму 2,5 тис. гривень [22].

Кваліфікуйте дії О. Відповідь поясніть.

21. А. розробив неподалік від АЗС котлован розмірами 15x7 м та глибиною до 6 м, з якого організував незаконну виїмку кам'яного вугілля, тим самим заподіявши державі матеріальний збиток на суму 2,4 тис. гривень. Також

своїми діями А. створив небезпеку для життя та здоров'я людей, не забезпечивши обмеження доступу сторонніх осіб до викопаного вироблення в землі [30].

Кваліфікуйте дії А. Відповідь поясніть.

22. У., знаходячись на території мисливських угідь, із використанням заборонених знарядь (петель) вполював зайця русака в кількості 10 штук та сріблястого фазана в кількості 20 штук. Вартість одного зайця русака 400 гривень, а сріблястого фазана – 500 гривень [30].

Кваліфікуйте дії У. Відповідь поясніть.

23. Р. з порушенням правил полювання застрелив самку козулі європейської, чим заподіяв мисливському господарству збитків на загальну суму 9,3 тис. гривень. Окрім цього, дії Р. призвели до зменшення маточного поголів'я та популяції козулі європейської у мисливських угіддях району. При собі на час затримання він мав незареєстровану мисливську рушницю та фінський ніж [30].

Кваліфікуйте дії Р. Відповідь поясніть.

24. С. уночі проник до приміщення виборчої дільниці де викрав 60 виборчих бюлетенів. Крім цього С. облив інші виборчі документи, які зберігалися на дільниці, сірчаною кислотою з метою їх знищення. Наступного дня С. передав викрадені ним бюлетені Г., який, зробивши у них відповідні позначки, вкинув бюлетені в скриньку для голосування [30].

Кваліфікуйте дії С. та Г. Відповідь поясніть.

25. Між п'яними А. і Б. виникла сварка, під час якої вони почали штовхати один одного. Від сильного поштовху Б. упав на бетонований майданчик, ударився потилицею і невдовзі помер від отриманих ушкоджень. Після цього А. його не бив, викликав швидку допомогу [23].

Кваліфікуйте дії А. Відповідь поясніть.

26. Керівник одного із науково-дослідних інститутів К. всілякими способами досяг згоди своїх співробітників на включення його в співавтори винаходів. У такий спосіб йому вдалося одержати частину гонорару за три винаходи. Одержані гроші він перерахував у дитячий будинок [30].

Кваліфікуйте дії К. Відповідь поясніть.

27. К. звернувся до стоматологічної поліклініки для того, щоб полікувати хворий зуб. Лікар відмовив в наданні йому медичної допомоги, посилаючись на те, що К. не є мешканцем цього району і тому надання медичних послуг громадянам інших районів є платним [30].

Кваліфікуйте дії лікаря. Відповідь поясніть.

28. Декан біологічного факультету Р. під приводом проведення ремонтних робіт у гуртожитку університету, не виплатив студентам, які проживають у гуртожитку, місячну стипендію. Своє рішення Р. мотивував тим, що проживання у гуртожитку два перші місяці буде безкоштовним [30].

Кваліфікуйте дії Р. Відповідь поясніть.

29. П. у період з 25 вересня по 23 грудня 2020 року самовільно приєднався до електричної мережі енергопостачальника, наклавши на них дроти електричного постачання, та підключив до них електромережу своєї земельної ділянки с будинком на ній. Своїми діями П. спожив електричної енергії на загальну суму 80,2 тис. гривень [30].

Кваліфікуйте дії П. Відповідь поясніть.

30. Перебуваючи на ринку, Б. і С. підійшли до торгівельної точки, де хотіли реалізувати свій товар, однак почали словесну сварку зі старшим реалізатором А., а потім побили його. У ході вказаного конфлікту Б. та С. висунули вимогу про вирішення конфліктної ситуації шляхом вимоги про надання їм А. грошових коштів у розмірі 15 тис. гривень [30].

Кваліфікуйте дії Б. і С. Відповідь поясніть.

31. О. заліз удень через вікно жилого будинку до чужої квартири та викрав звідти телевізор марки «Samsung», який згодом реалізував. У цей же день близько 22 год. 00 хв. О. пробрався через запасний вхід до аптеки, де мав намір викрасти гроші з каси та шприци. Його помітив продавець аптеки та викликав поліцію кнопкою безпеки. При спробі вчинити крадіжку О. було затримано [30].

Кваліфікуйте дії О. Відповідь поясніть.

32. Комірник ДП «Пі Джі Трейд» Д. дочекався, коли комірники складів № 1 та № 3 підуть додому та зачинять свої склади, а потім зімітував перед охоронцем підприємства свою затримку накопиченням невідкладної роботи у своєму складі. Після чого, у період з 23 год. 00 хв. до 1 год. 30 хв., достовірно знаючи, що комірники складів залишають ключі від своїх складів у побутовому приміщенні на вішалці, проник через вікно до складу. Він викрав продукцію (блендери, станки для гоління, батарейки) на суму 14,5 тис. гривень [30].

Кваліфікуйте дії Д. Відповідь поясніть.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України від 28.06.1996 URL : <https://www.president.gov.ua/documents/constitution> (дата звернення 20.03.2021).
2. Закон України «Про громадянство» від 18.01.2001 № 2235-III. URL : <https://ips.ligazakon.net/document/T012235?an=68> (дата звернення 20.03.2021).
3. Кодекс законів про працю від 10.12.1971 № 322-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (дата звернення 20.03.2021).
4. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення 20.03.2021).
5. Сімейний кодекс України 10.01.2002 № 2947-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text> (дата звернення 20.03.2021).
6. Цивільний кодекс України 16.01.2003 № 435-IV. URL : <https://ips.ligazakon.net/document/T030435> (дата звернення 20.03.2021).
7. Види юридичної відповідальності URL: <https://sdamzavas.net/1-38115.html> (дата звернення 28.05.2021)
8. Завдання для самопідготовки URL: <https://studfile.net/preview/3546127/page:22/> (дата звернення 25.05.2021)
9. Загальна характеристика цивільного права України. URL: <https://shag.com.ua/navchaleno-metodichnij-posibnik-dlya-samostijnoyi-roboti-dlya.html?page=5> (дата звернення 24.05.2021)
10. Загальна характеристика конституційного ладу України та система його засад URL: <https://studfile.net/preview/7229336/page:6/> (дата звернення 24.05.2021)
11. Задачі з Конституційного права URL : <https://cutt.ly/Chk1PrT> (дата звернення 17.05.2020)
12. Задачі та розв'язки з права (Кримінальне право) URL : <https://vseosvita.ua/library/zadaci-ta-rozvazki-z-prava-240690.html> (дата звернення 24.05.2021)
13. Задачі та розв'язки з права (Трудове право) URL : <https://vseosvita.ua/library/zadaci-ta-rozvazki-z-prava-240690.html> (дата звернення 24.05.2021)
14. Задачі з трудового права URL : <https://documentsite.net/5317487/> (дата звернення 24.05.2021)
15. Задачі з Конституційного права України URL : <https://cutt.ly/UnwdgVT> (дата звернення 24.05.2021)
16. Задачі з права URL: https://zadachi-z-prava.blogspot.com/2019/07/1_36.html (дата звернення 25.05.2021)
17. Задачі URL: <https://bibl.com.ua/pravo/8364/index.html> (дата звернення 28.05.2021)
18. Задачі URL: <https://textarchive.ru/c-2810340-p2.html> (дата звернення 31.05.2021)
19. Задачі URL: <https://www.sites.google.com/site/mac90/zada4-1> (дата звернення 31.05.2021)

20. Задачі URL: <https://studfile.net/preview/5647293/> (дата звернення 28.05.2021)
21. Задачі (злочини проти життя і здоров'я особи) URL: <https://studfile.net/preview/6381510/page:23/> (дата звернення 31.05.2021)
22. Збірник задач з кримінального права України: навчальний посібник / Н.М. Парасюк, О.П. Горпинюк, О.М. Броневицька, Н.І. Устрицька, Н.Є. Маковецька, Ю.О. Лісіцина, М.М. Сенько. Львів : «Ліга Прес», 2015. 276 с.
23. Збірник задач до практичних занять із кандидатами на посаду прокурора з навчальної дисципліни «Кримінально-правова кваліфікація» / Ю.А. Турлова та ін. Київ: Національна академія прокуратури України, 2019. 114 с.
24. Злочини проти правосуддя (тема 19) URL: <https://student2.ru/pedagogika/772614-tema-19-zlochini-proti-pravosuddya-3-stranica/>(дата звернення 25.05.2021)
25. Злочини проти правосуддя URL : <https://student2.ru/pedagogika/772614-tema-19-zlochini-proti-pravosuddya-3-stranica/>(дата звернення 25.05.2021)
- 26.Злочини проти правосуддя URL: <https://student2.ru/pedagogika/751959-tema-19-zlochini-proti-pravosuddya-2-stranica/> (дата звернення 31.05.2021)
27. Зміни умов трудового договору URL : <https://cutt.ly/lnwjlfw> (дата звернення 24.05.2021)
28. Іспит нотаріуса URL: <https://ispyt-notariat.in.ua/%D0%B7%D0%B0%D0%B4%D0%B0%D1%87%D0%B0-%E2%84%96-3/> (дата звернення 28.05.2021)
29. Конончук О.А., Прокопчук С.Ю. Практикум з правознавства (практичний курс). Методична розробка. Рівне, 2014.
30. Кримінальне право України. Особлива частина : зб. задач / За заг. ред. А.В. Савченка, Л.О. Мостепанюк Київ : НАВС, 2018. 101 с.
31. Навчально-методичний посібник для самостійної роботи та практичних занять з навчальної дисципліни «Конституційне право України» (відповідно до вимог ECTS) / Уклад. : Ю.Г. Барабаш, В.П. Колісник, Т.М. Слінько та ін. Х. : Нац. юрид. акад. України, 2010. 97 с.
32. Навчально-методичний посібник для самостійної роботи та практичних занять з навчальної дисципліни «Конституційне право України» (відповідно до вимог ECTS) / Уклад. В.М. Кравчук. – Луцьк: СХУ імені Лесі Українки, 2014. – 250 с.
33. Нестерович В.Ф. Збірник задач з конституційного права України: Навчальний посібник. К. : Видавництво «Ліра-К» 2011. 318 с.
34. Основи спадкового права України URL: <https://zavantag.com/docs/1960/index-508642.html> (дата звернення 25.05.2021)
35. Основи правознавства : підручник для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів / Т. О. Ремех, О. І. Пометун. – Київ : Літера ЛТД, 2017. 224 с.

36. Основи цивільного права URL : <http://samzan.ru/67385> (дата звернення 24.05.2021)
37. Основи цивільного права URL : <https://nadoest.com/polojennya-pro-zobovyazannya-ponyattya-i-pidstavi-civileno-pra> (дата звернення 24.05.2021)
38. Правознавство: навчальний посібник / За заг. ред. С.І. Запарі. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2009. – 640 с.
39. Правові задачі з основних галузей права URL : <https://cutt.ly/OnwdJIS> (дата звернення 24.05.2021)
40. Правові задачі URL : http://ponurko.blogspot.com/p/blog-page_89.html (дата звернення 25.05.2021)
41. Правознавство: практикум для студентів / уклад. М.В. Поставнича; Харк. держ. ун-т харч. та торгівлі. – Харків: ХДУХТ, 2013. – 56 с.
42. Правознавство (методичні рекомендації) URL: <http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2362/1/Pravознаvstvo.pdf> (дата звернення 25.05.2021)
43. Правова охорона Конституції України <https://studfile.net/preview/5777674/page:2/> (дата звернення 24.05.2021)
44. Право (правознавство) URL: <https://documentbase.net/992025/> (дата звернення 28.05.2021)
45. Практикум з навчальної дисципліни «Трудове право» : Навчальний посібник / кол.авт. ; кер.авт кол. Канд. Юрид.наук Т.М. Лежнєва. Дніпропетровськ : Дніпроп. Держ ун-т внутр. справ, 2015. 189 с.
46. Практикум з дисципліни «Трудове право» (для студентів 4 курсу денної і заочної форм навчання напряму підготовки 6.030601 «Менеджмент») / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад.: Т. А. Коляда, А. О. Мовчан. – Х.: ХНАМГ, 2012.– 83 с.
47. Практичні завдання до кваліфікаційного іспиту нотаріусів URL : <https://ispyt-notariat.in.ua/zadachi/> (дата звернення 24.05.2021)
48. Програма фахових випробувань для абітурієнтів, які вступають на денну та заочну форму навчання на основі здобутого ступеня (освітньо-кваліфікаційного рівня) вищої освіти за іншою спеціальністю для здобуття освітнього ступеня бакалавра за спеціальністю: 081 «Право» URL: <http://vki.vin.ua/ua/wp-content/uploads/2019/05/Pravo-druha-vyshcha-Prohramy-VINNYTSKYU-KOOPERATYVNYU-INSTYTUT.pdf> (дата звернення 31.05.2021)
49. Сімейне право URL: <https://sdamzavas.net/1-38115.html> (дата звернення 28.05.2021)
50. Сімейне право : практикум / І.В. Чеховська, Л.О. Самілик: Ірпінь : Університет ДФС України, 2019. 132 с.
51. Спадкове право: навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / кол. авт. ; кер. авт. кол, канд. юрид. наук, доц. Нестерцова-Собакарь О.В. – Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр.справ. 2017. – 164 с.

52. Спадкове право : Коментар до книги VI Цивільного кодексу України / О.В. Коротюк ; за заг. ред. О.В. Дзери. – Третє видання, перероблене і доповнене. – К. : ОВК, 2017. – 282 с.
53. Типові ситуаційні завдання URL : <http://lib.mdpu.org.ua/e-book/pravo/zavdanya.htm> (дата звернення 24.05.2021)
54. Трудове право : практикум для студентів усіх спеціальностей першого (бакалаврського) рівня : [Електронне видання] / уклад. В.В. Сергієнко, Н.М. Силенко; Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 84 с.
55. Уроки з теми «Сімейне право» URL: <https://shag.com.ua/urokiv-z-temi-shlyub-ta-simya.html> (дата звернення 28.05.2021)
56. Шлюб. Недійсність шлюбу URL : <https://infopedia.su/7xd9b.html> (дата звернення 24.05.2021)
57. Юридичні задачі (студопедія) URL: <https://studfile.net/preview/5680744/page:4/> (дата звернення 25.05.2021)
58. Юридичні задачі URL: <https://svitppt.com.ua/pravoznavstvo/yuridichni-zadachi.html> (дата звернення 25.05.2021)
59. Юридичні задачі URL: https://myreferatik.in.ua/load/referat_1_kurs/pravoznavstvo/zadachi_z_kriminalnogo_prava_z_rishennjami_ta_vidpovidjami/12-1-0-2700 (дата звернення 25.05.2021)
60. Юридичні ситуації URL: <https://mozok.click/2176-praktichne-zanyattya-vlasnst-nepovnoitnh.html> (дата звернення 25.05.2021)
61. Юридичні ситуації URL: http://eromenko.blogspot.com/p/blog-page_55.html (дата звернення 25.05.2021)
62. Юридичні задачі URL: <https://arhivinfo.ru/1-50520.html> (дата звернення 31.05.2021)

АЛГОРИТМ ВИРІШЕННЯ СИТУАТИВНИХ ЗАДАЧ

1. У даному випадку мають місце ... (конституційно -, адміністративно -, цивільно-, кримінально-, дисциплінарно-, сімейно-)-**правові відносини, а саме відносини з приводу** ... (порушення права, вчинення адміністративного проступку, визнання правочину недійсним, вчинення злочину, застосування дисциплінарного стягнення, розірвання шлюбу)

2. **Цей випадок регулюється нормами** ... (конституційного, адміністративного, цивільного, кримінального, трудового, сімейного) **права**

3. **Нормативною базою для його правового регулювання є** ... (Конституція України, Кодекс Адміністративного Судочинства, Кодекс України про Адміністративні Правопорушення, Цивільний Кодекс України, Кримінальний Кодекс України, Кодекс Законів про Працю України, Сімейний Кодекс України).

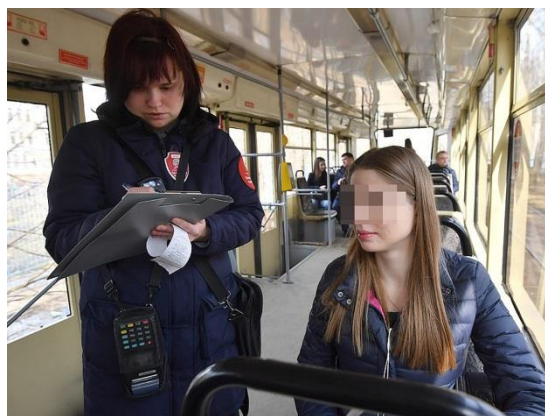
Ситуація

16-річний Сашко і 14-річний Павло їхали в трамваї, не оплативши проїзд. Цей факт виявив контролер.

Дайте правову оцінку поведінки хлопців.

Відповідь

Сашко вчинив адміністративне правопорушення, а саме безквитковий проїзд у громадському транспорті (ст. 135 КУпАП). Він уже є суб'єктом адміністративного правопорушення, бо досяг 16 років. Сашко скоїв таке правопорушення, за яке притягатиметься до адміністративної відповідальності, що призначаються судом виключно неповнолітнім (ст.13, 24-1 КУпАП). Павло не є деліктоздатним відповідно до законодавства України про адміністративну відповідальність. Він ще не може бути притягненим до адміністративної відповідальності. Проте його батьки повинні притягатися до адміністративної відповідальності за неналежне виконання своїх батьківських обов'язків (ч. 3 ст. 184 КУпАП).

АЛГОРИТМ РОЗГЛЯДУ ЮРИДИЧНИХ ЗАДАЧ

1. **Факти.** Учасники в наведеній ситуації. Які події з ними відбулися? Які саме факти важливі для правового аналізу, а що є другорядним?

2. **Проблеми.** Які саме проблеми необхідно розв'язати? Якими нормами права регулюється наведена ситуація?

3. **Аргументи.** Які аргументи можна навести, пояснюючи дії або бездіяльність кожного з учасників ситуації? Які нормативно-правові акти можна навести для захисту їх прав? Чи не базуються наші аргументи на емоціях, сумнівах чи припущеннях? Для неупередженості й об'єктивності спробуйте подивитися на дану проблему в ролі кожного із учасників наведеної ситуації.

4. **Рішення.** Яке рішення ми приймаємо, розв'язавши проблеми? Наші аргументи на користь того, що воно є єдиним і правильним. До яких юридичних наслідків приведе наше рішення?

Ситуація

Спадкодавець Іван мав дружину Катерина, сина Петра, а також дочок Марію та Анжеліку. 2 грудня 2009 року Іван склав заповіт, за яким будинок заповів синові, автомобіль дружині, а земельну ділянку Марії. 10 лютого 2010 року Іван склав новий заповіт, за яким земельну ділянку заповів Анжеліці. 5 серпня під час сварки, будучи у нетверезому стані, Анжеліка скоїла умисне вбивство свого батька, що було встановлено вироком суду, який вступив у законну силу [40].

Як буде розподілена спадщина? Свою відповідь обґрунтуйте.

Відповідь

Відповідно до ч. 2 ст. 1254 ЦКУ заповідач має право у будь-який час скласти новий заповіт. У разі посвідчення нового заповіту раніше складений скасовується останнім повністю або у частині, залежно від змісту пізніше складеного заповіту. Як видно з умов задачі, новий заповіт не містив заповідальних розпоряджень щодо будинку та автомобіля і тому у сина і дружини спадкодавця збереглося право на успадкування після смерті Іван відповідно будинку і автомобіля. Новий заповіт скасував попередній тільки частково, а саме щодо успадкування земельної ділянки. Ця нерухомість була заповідана Анжеліці, а не Марії, як у попередньому заповіті. Отже, право на успадкування земельної ділянки після відкриття спадщини мало належати Анжеліці, а за змістом другого заповіту можна було зробити висновок, що Марія побічно позбавлена спадщини, що є цілком законним діянням з боку спадкодавця, оскільки згідно ч. 2 ст. 1235 ЦКУ заповідач вправі без зазначення причин позбавити права на спадкування будь-яку особу з числа спадкоємців за законом. Якщо така особа прямо позбавлена спадщини і вона не має права на обов'язкову частку у спадщині, то вона не може спадкувати не тільки за заповітом, а й за законом. Якщо ж спадкоємець за законом позбавлений спадщини побічно, то у випадку, якщо все майно або його частина буде

спадкуватися за законом, то такий спадкоємець закликається до спадкування на загальних підставах.

Відповідно до ч. 1 ст. 1224 ЦКУ не мають права на спадкування особи, які умисно позбавили життя спадкодавця. Отже, Анжеліка не зможе успадкувати земельну ділянку. Це означає, що право на спадкування земельної ділянки не охоплюється змістом заповіту. Відповідно до ч. 2 ст. 1223 ЦКУ у разі неохоплення заповітом усієї спадщини право на спадкування за законом одержують спадкоємці за законом тієї черги, яка закликається до спадкування. Вдова Катерина, син Петро та дочка Марія є спадкоємцями першої черги. Згідно з ч. 1 ст. 1267 ЦКУ частки у спадщині кожного із спадкоємців за законом є рівними. Тому земельна ділянка буде успадкована вдовою, сином Петром та дочкою Марією у розмірі 1/3 кожним. Крім того, вдова за заповітом успадкує автомобіль, а син – будинок.

ПРИКЛАД ЮРИДИЧНОЇ СИТУАЦІЇ ТА ЇЇ РОЗВ'ЯЗАННЯ

Громадянин N був затриманий працівниками Головного управління національної поліції в м. Суми під час мирної акції протесту проти хаотичної забудови м. Сум 23 червня 2017 року. 27 червня того ж року без пояснення причини затримання його відпустили. Того ж дня громадянин N направив до Конституційного суду конституційне подання про неконституційність дій працівниками Головного управління національної поліції в м. Суми [53].

Дати юридичний аналіз викладеним фактам.

Обґрунтувати дії органів МВС та громадянина N.

Яка компетенція Конституційного Суду України?

Як вирішити це питання?

Відповідь

1. Згідно ст. 39 Конституції України «Громадяни мають право збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації, про проведення яких завчасно сповіщаються органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування». Що саме і робив громадянин N.

2. Згідно ст. 29 Конституції України «У разі нагальної необхідності запобігти злочинові чи його перепинити уповноважені на те законом органи можуть застосувати тримання особи під вартою як тимчасовий запобіжний захід, обґрунтованість якого протягом сімдесяти двох годин має бути перевірена судом. Затримана особа негайно звільняється, якщо протягом сімдесяти двох годин з моменту затримання їй не вручено вмотивованого рішення суду про тримання під вартою».

3. Згідно ст. 29 Конституції України: «Кожному заарештованому чи затриманому має бути невідкладно повідомлено про мотиви арешту чи затримання, роз'яснено його права та надано можливість з моменту затримання захищати себе особисто та користуватися правовою допомогою захисника.»

4. Згідно ст. 29 Конституції України «Про арешт або затримання людини має бути негайно повідомлено родичів заарештованого чи затриманого».

5. Згідно ст. 55 Конституції України «Кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб».

6. Ст. 8 Конституції України «принцип верховенства права», що включає в себе розумність, добросовісність і справедливість.

Правомірні дії громадянина N: пункт 1 відповіді.

Правомірні дії громадянина N: пункт 5 відповіді.

Правомірні дії працівників Головного управління національної поліції в м. Суми: пункт 2 відповіді.

Неправомірні дії працівників Головного управління національної поліції в м. Суми: пункт 2 відповіді (затримання не на 72 години, а на 96 годин).

Неправомірні дії працівників Головного управління національної поліції в м. Суми: пункт 3 відповіді – затримання без пояснень.

Неправомірні дії працівників Головного управління національної поліції в м. Суми: пункт 4 відповіді – нікого з родичів не повідомляли.

До компетенції Конституційного Суду України входить гарантування верховенства Конституції України (ст. 8) як Основного Закону держави на всій території України, а його діяльність ґрунтується на принципах верховенства права, незалежності, колегіальності, рівноправності суддів, гласності, повноти і всебічності розгляду справ та обґрунтованості прийнятих ним рішень.

Вирішення: Громадянина N заподіяна матеріальна та моральна шкода. Може бути застосовані: грошова компенсація, або притягнення до дисциплінарної відповідальності співробітників поліції, які порушили конституційні права громадянина N.

На прикладі розгляду цієї задачі учні навчаються оперувати нормами закону, а не висловлювати власні судження на зразок «Я думаю, я вважаю...».

ПРАКТИКУМ З ПРАВОЗНАВСТВА
(збірник завдань)

Здано до набору 23.06.2021 р.
Підписано до друку 23.06.2021 р.
Формат 60x84/16
Гарнітура Times New Roman
Папір офсетний.
Друк офсетний
Умовн. друк. арк. – 3

НВВ КЗ Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
40007, м.Суми, вул. Римського-Корсакова, 5 тел/факс: 8(0542)33-40-67
e-mail: osvita.soippo@sm.gov.ua